

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ale pr.

DANMARKS
PÆDAGOGISKE
BIBLIOTEK

årsskrift 1983

Udgivet af

Vestjyllands Højskoles Elevforening

Redaktør: Algot Øhlenschlæger

Omslagsfoto: Algot Øhlenschlæger

Fotos: Signe Jensen, Anne Larsen, Lissi Larsen,
Anne Bech Lyngsie, Jon Mostad, Astrid Pollmann, Algot Øhlenschlæger

Tryk: Gullanders Bogtrykkeri a-s

Indhold

Forord	side 5
Noget om natursynet i moderne vestlige samfund	side 7
<i>Bent Mikkelsen</i>	
Æventyr	side 16
<i>Sophie Nedergaard</i>	
Dagbog fra Sørlandsturen 1983	side 23
<i>Hanne la Boube</i>	
Årets gang	side 35
<i>Niels Jørgen Nedergaard</i>	
Kære Algot	side 43
<i>Ann D'Haenens</i>	
To år efter	side 44
<i>Marit Bertelsen</i>	
Skolens driftregnskab	side 46
Om økonomien	side 47
Elevforeningen – din forening	side 49
Elevforeningens bestyrelse	side 51
Elevforeningens bestyrelse	side 52
Elevforeningens generalforsamling den 24. september 1983	side 54
Vestjyllands Højskoles elevforenings regnskab for perioden sept. 1982 til sept. 1983	side 58
Slutregnskab for Vestjyder og spillemænd 1983	side 60
Kalender 1984	side 61
Elevfortegnelser	side 64

Forord

I disse år kan det være svært at undvige frykten for, at ærlig livsoplysning skal forvrænges til dødsforberedelse. Det samtidshistoriske optrin fordunkles af et dødende skær. Men heldigvis er livet mangfoldigt og større og mere end de tilspidsede historiske realiteter, og vi kan finde oplivende momenter mange steder. Derfor er det så fristende at skære de mørkeste scener fra og helt udelade dem af drejebogen.

Men tilværelsen er hel og favner over de største modsætninger. Det er dem, som giver spændstighed og kraft. Også dødsensfarlig sprængkraft. At vælge side og holde på livet er ikke at lukke øjnene for de dødenkræfter, men at udfordre dem med vilje.

Luther blev engang spurgt, hvad han ville gøre, hvis han fik at vide, at jorden ville gå under i morgen. Han

svarede, at så ville han gå ud den dag i dag og plante et træ. Kampagnen »Plant et træ« har gjort dette lille ud-sagn til sit motto. Og det er genopbyggende nødvendigt at plante flere træer i disse år. Det er en god kampagne, god for naturen, altså for os.

Hvis man desuden, som Luther, vover at sætte spaden i jorden sådan, at alle kan se, at Kaprusteren må trække tærne lidt til sig, så er plantningen ikke blot livsbekræftende, men også oplivende.

Under det seneste løvfald har økologiholdet plantet 572 træer. Formålet, sted og tid var nøje planlagt. Vi har meget at se frem til.

Mange gode hilsner og ønsker om en glædelig jul og et godt nytår.

Algot Øhlenschlæger

Også mange gode hilsner fra skolens øvrige medarbejdere:

Birthe Agerbo
Knud Bjarnov
Ruth Boye
Charles Gam
Tage Gregersen
Inge Hager

Signe Jepsen
Bent Mikkelsen
Elly Møller Pedersen
Niels Jørgen Nedergaard
Sophie Nedergaard
Astrid Pollmann

Noget om natursynet i moderne vestlige samfund

AF BENT MIKKELSEN

Jeg har en ven, som arbejder med planlægning; – fysisk planlægning; – han er arkitekt, og arbejder først og fremmest med naturspørgsmål. Naturen planlægges jo også! Der er f. eks. spørgsmål om by- og landzone, fredningsspørgsmål osv. Han arbejder i et amtsligt fredningsplansudvalg. Han spurgte: *hvordan man egentlig på en god måde argumentere for naturen?* På den ene side tænker man: Ja, men det er da selvfølgeligt . . . alle de skønne oplevelser, naturen kan give, den berigelse og opladning for sindet, som naturen er. Og man tænker: er det nu kommet dertil, at det skal kræve en stærk og slående argumentation at bevare og beskytte vor natur. Og det er det! Naturen er ved at blive løbet over ende af det moderne samfund: af byområder, industriområder, vejanlæg, industrialiseret landbrug, forurening; vi kender alle problemerne! Det kræver faktisk en virkelig god argumentation at bevare naturen, både overfor de besluttende politikere og administratører og i offentligheden, overfor befolkningen. De interesser fredningsplansudvalg er oppe imod (naturfredningsfolk kender det), er hårdtslående og (synes mange) indlysende, det er hårde økonomiske: den vej er nød-

vendig for en effektiv, konkurrence-dygtig transportvej, småsøer og vandhuller må bruges i et effektivt landbrug, åer må rettes ud, kunstgødning må til for at maksimere udbyttet.

Vi er blevet vant til at betragte *naturen som materiale, som ressource*, som noget, der skal udnyttes. Nu er grænserne for denne fremfærd ved at vise sig. *Ejvind Larsen* holdt i foråret et meget godt og spændende foredrag her på højskolen om »10 positive træk ved dagens Danmark«. Og da var hans første punkt: det bliver stadig forår og sommer i Danmark. Ja, det gør det stadig; men det står netop så grelt til, at man må sige *stadig*. Vore indgreb i naturen er nu så store, at det kan forårsage måske endda ret så voldsomme klimatiske ændringer. En ting er, at man eksperimenterer med videnskabeligt at påvirke vejret, nedbørmængde osv., men det værste er den klimaændring, som kan blive resultatet af den systematiske nedfældning af jordens urskovsområder (jordens lunger), som nu foregår (især i Brasilien). Urskovsområder, som er livsnødvendige for omdannelsen af Kuldioxid til ilt på hele jorden. Den tiltagende mængde af kuldioxid i jordens atmosfære, som bliver resultatet af denne fældning, kan sammen med

nedbrydningen af atmosfærens ozonlag som følge af brugen af spraydåser og overlydsfly, på drastisk måde ændre forholdene på jorden (temperaturforhøjelse, smeltning af poler, ultraviolet lys . . . kræft).

Sådanne eksempler viser de moderne samfunds og de økonomiske magtinteressers kortsynethed og mangel på respekt overfor naturen. Det *naturesyn* som er udbredt i moderne civilisationer, og som bl. a. udtrykker sig på denne skræmmende måde, har lange idehistoriske rødder i vores kultur. Det er nogle aspekter af disse idehistoriske rødder til vores *naturesyn*, jeg her vil fremdrage.

I middelalderen var meget af tænkningen, især den teologiske tænkning, optaget af spekulationer over *det værendes hierarki*, dvs. det skabtes orden og former; lige fra det døde materiale i naturen (sten f. eks.) til blomster, dyr og mennesker og evt. engle og Gud. Det hele var skabt af Gud og gennemtrængt af det guddommelige, skønt ikke alt havde samme nære relation til Gud som mennesket.

Allerede ved rødderne af vore moderne naturvidenskab optræder en anden betragtning af naturen og dens processer: Naturen som *lovmæssigheder, der skal beherskes*. Hvad det gælder om er, siger *Francis Bacon* (1561–1625), en af den moderne videnskabs stamfædre, at kende naturens love for at kunne få *magt* over

dem. *Viden er magt*, siger Bacon. Naturen skal bringes til *at adlyde mennesket*. Dette udtrykker tidligt en holdning, som blev dominerende. Det fornuftssyn, som voksede frem sammen med den nye rationelle filosofi i løbet af 1500- og 1600-tallet ligner på mange måder Bacons tankegang. Den franske filosof *René Descartes* (1596–1650), lægger vægt på en metodisk og analyserende fornuft. Den menneskelige fornuft skal trænes og disciplineres i systematisk brug efter nøje regler. Disse regler for den menneskelige fornufts brug svarer godt til naturens orden, hvor der råder en fornuft, rationalitet, en lovmæssighed. Naturen er, som mennesket også er det, et *mekanisk system*. Tilspidset siger Descartes: *Mennesket er en maskine*.

Den engelske filosof Th. Hobbes viderefører en mekanisk forståelse af virkeligheden i en *materialistisk filosofi*. Der råder, siger Hobbes, mekaniske love i naturen, som kan bestemmes ud fra matematiske regler. Sådanne mekaniske love gælder for Hobbes iøvrigt også for samfundslivet. Hobbes er en af de første samfundsteoretikere. – Og han har en iøvrigt meget barsk samfundsfilosofi: menneskets selvopholdelsesdrift, dvs. dets stræben efter tilfredsstillelse af lyst og opnåelse af magt, er det drivende i menneskets samliv, i samfund. Da mennesker af væsen er egoistiske, fører dette til »ales kamp mod alle«. Det nødvendiggør så en

autoritær regulering, en stærk kongemagt . . . , en absolutistisk stat. Hobbes er fortaler for den enevældige kongemagt.

De hernævnte tænkere er fortalere for det, som er blevet kaldt *det mekaniske verdensbillede*, som dominerede ved overgangen fra middelalder-samfundet og til det borgerlige samfund. Et aspekt af dette mekaniske verdensbillede er også, at man i sammenhæng med en større erkendelse af de love, der gælder for naturen, i stigende grad retter sig imod en *praktisk udnyttelse af viden om naturen*. Viden om legemers bevægelser i rum (astronomi) kan (sammen med forståelse af optiske forhold, lysets natur) være baggrund for en mere sikker navigation . . . og alt hvad det betyder: opdagelser, rigdomme fra oversøiske områder, kapitaldannelse. Og kendskab til de øvrige love for legemers bevægelser og for luftarter og rumfang kan udnyttes til hejseværk, pumpestationer osv. Alt peger det mod en mere *systematisk og målrettet brug af naturens ressourcer*; både igennem en mere rationel landbrugsdrift; – man taler om landbrugsrevolution i England i midten af 1600-tallet, og herhjemme lidt senere: omkring landbrugsreformerne i slutningen af 1700-tallet. Og en mere rationel udnyttelse af undergrunden: minedrift: kul, jern, zink, salt; og efterhånden også industri, først og fremmest klædeindustri.

I den periode, vi her taler om (ca.

1600- og 1700-tallet) begynder også arbejdet at spille en voksende rolle. Og arbejdet defineres netop som bearbejdning af naturen; – det er i denne bearbejdning af naturen, at arbejdets værdi ligger.

Sammenhængen: oplysning, fornuft, kundskab, der fører til beherskelse af naturen og altså brug af viden til menneskets nytte og velfærd og til menneskehedens fremskridt, bliver en bærende sammenhæng i oplysningstiden og i oplysningsfilosofien. Oplysningsfilosofien, der blev mest kendt i sin franske form i midten af 1700-tallet, lagde vægt på sammenhængen mellem udryddelse af al mystik, dogmer og »skadelig« overtro på menneskehedens oplysthed og fremskridt. Gennem fornuft og videnskab kan mennesket nyttiggøre sig naturen, *overvinde naturens luner og vilkårligheder* og leve et mere *lykkeligt liv*. Oplysningstiden var generelt behersket af nyttetænkning og fremskridtsoptimisme. Mange af de franske oplysningstænkere var materialistisk indstillede. – Forkastede religiøse og mere »åndeligt« orienterede verdensanskuelser. I oplysningstidens nøgterne indstilling og praktisk-rettethed mod fremskridt i civilisationsudvikling, frugtbargjordes viden, bl. a. om naturen, i ny *teknologi*. En teknologi som var et vigtigt grundlag for den industrielle revolution i slutningen af 1700-tallet.

Sammenhæng mellem viden, videnskab og så den teknologiske an-

vendelse heraf intensiveredes i perioden efter midten af det 19. århundrede. Den ny såkaldte positivistiske videnskab blev grundlag for den enorme industrielle udvikling i slutningen af det 19. århundrede. Især opdagelser indenfor elektricitetslære og kemi blev grundlaget for industriel udvikling.

Karakteristisk for det videnskabs-syn, der ligger bag de nævnte videnskabelige nybrud i nyere tid og hermed bag disse nybruds omsætning i teknologi, er en *afstandtagen fra* værdispørgsmål og mere omfattende tilværelsesforklaringer. Videnskaben er »værdifri«, hedder det; den er objektiv og strengt saglig. Mere omfattende – metafysiske – tilværelsesbetragtninger hører ingen steder hjemme, hvor denne videnskab råder. Metafysikken er den tænkning, der overskrider den fysisk-sanselige verden og beskæftiger sig med forudsætningerne for vores erkendelse af virkeligheden og således bringer sammenhæng mellem denne erkendelse og så mere omfattende kosmiske spørgsmål og med moralske og religiøse spørgsmål. Denne metafysik forkastes i den empirisk-positivistiske videnskabstradition (og den tradition er bærende i det moderne vestlige videnskabelig-teknologiske verdensbillede). Wittgenstein (engelsk/østrigsk filosof) siger f. eks.: det at stille metafysiske spørgsmål beror på sproglige misforståelser, en fejlagtig brug af sproget.

En af de tanketraditioner, der ikke

vil stille sig tilfreds med den indsnævrede verdens- og virkelighedsforståelse, der begrænser virkeligheden til det videnskabeligt erkendbare er den såkaldte »Frankfurter-skole«, eller »den kritiske teori«. Det er en række overvejende tyske teoretikere – filosoffer og samfundsteoretikere – der i 30'erne var tilknyttet et institut for socialforskning i Frankfurt, og som blev tvungne til at emigrere hen i 30'erne, mest til USA. De mest kendte navne er M. Horkheimer, Th. W. Adorno, Erich Fromm, H. Marcuse (som i 60'erne blev kendt i forbindelse med studenteroprøret) og (lidt yngre) J. Habermas. Disse folk kritiserer alle ensidigheden i den form for vesterlandsk fornuft, der blot er blevet enkeltvidenskabelig, snæver og afgrænset. Fornuften er, siger Habermas: blevet *instrumentel*, dvs. fornuften er blevet et rent redskab/værktøj, et instrument til at indordne og sætte afgrænsede dele af virkeligheden på begreb, i bås. – En ren instrumentel beherskelsesfornuft til beherskelse af virkeligheden. Kundskab som ren magt, som allerede Bacon sagde. En mere omfattende anskuelse mangler: en placering af *følelsesområder*, en fornemmelse for tingene, f. eks. i naturen, ikke kun under synsvinklen: lovmæssighed, men også som storslåede, som udtrykkende kosmisk-mytiske kræfter. (Det er noget af dette mere omfattende Grundtvig vil have fat på med sit begreb om en historisk-poetisk an-

skuelse af virkeligheden). Dette om, at den vestlige fornuft er blevet instrumentel, er Horkheimer og Adorno inde på i det vigtige fælles værk fra slutningen af 2. verdenskrig, *Oplysningens Dialektik*. Dette værk handler om det *tvetydige i oplysningen*; oplysning forstået sådan som jeg har omtalt det, som udryddelse af gamle dogmer, mystiske og religiøse anskuelser, en nyttiggørelse af viden til praktisk nytte og menneskelige fremskridt. Oplysningens Dialektik betyder *oplysningens dobbelthed, modsætningsfuldhed*. Oplysning er fremskridt i fornuft, oplysthed og humanitet, men denne oplysnings-ånd er blevet til en *ensidig, rationel mentalitet* der miskender væsentlige sider i tilværelsen. Den fornuft, der skulle være til menneskets gavn ved at befri menneskeheden fra materiel nød – ved udnyttelse af naturens ressourcer og igennem produktion af goder, varer – befri fra barbarisk overtro, er, siger Horkheimer og Adorno endt i et nyt barbari. Vi må her tænke på den situation, hvori »Oplysningens Dialektik« er skrevet, i 1944 og 1947. Det barbari forfatterne tænker på er fascismen og nazismens rædsler, og det er udnyttelsen af fornuft og videnskab til krigens destruktivitet: den gigantiske våbentechnologi, som netop i den tid blev udviklet (bl. a. atombomben). Og barbariet er også oplysning forvandlet til massefordummelse: oplysning forvandlet til mediernes propagandistiske brug og

kulturen forvandlet til kulturindustri.

Oplysning er, siger Horkheimer og Adorno, *afmytologisering* af virkeligheden, en mere rationel og nøgtern betragtning af virkeligheden. Men den afmytologisering er, hævder de, i stedet blevet til en skematisering af virkeligheden. Videnskaben og filosofien er blevet til et stift og abstrakt begrebssystem, hvor naturen blot anskues i sin lovmæssighed, rent kvantitativt. Naturens mangfoldighed, rigdom og forskellighed bliver reduceret til stof, bevægelse og tal.

Nogle dimensioner af virkeligheden er gået tabt ved afmytologiseringen. Det har gjort nogle *følelser, håb og længsler* hjemløse i det indsnævrede verdensbillede. Og disse følelser og håb og længsler har, iflg. forfatterne så meget lettere kunnet falde for irrationalistiske strømninger, herunder også fascistisk ideologi. Forfatterne ser altså en sammenhæng mellem en ensidig forstandsrationalitet i det herskende verdensbillede og en *vildtvoksende irrationalisme* på den anden side. Det har for dem betydning for det forhold, at strømninger som fascisme og nazisme fik så stor tilslutning. Afmytologiseringen og oplysningen i form af instrumentel rationalitet har nået sin grænse. *Naturen slår igen*. Civilisationens fremskridt er endt i tilbageslag, det er et hovedbudskab i værket. Horkheimers og Adornos værk bliver således en pessimistisk kulturfilosofi. De analyserede de skræmmende perspek-

tiver, der kan være ved videnskabens teknologiske anvendelse. Og de analyserede, hvordan industriens, vareproduktionens og administrationens verden i stadig højere grad truer med at forarme og fremmedgøre livet. Specielt har de et stort afsnit om, hvad de kalder kulturindustri, – det at kulturen i stigende grad kommer-cialiseres og gøres til en vare der skal sælges. Vi behøver jo bare at tænke på serieproducerede amerikanske underholdningsprogrammer, melodi grand prix, videomarkedet osv. Disse tendenser så og analyserede Horkheimer og Adorno altså allerede for snart 40 år siden.

Horkheimer og Adorno har gennemgående en pessimistisk kultur- og civilisationskritik, men ser dog håb. For dem er håbene først og fremmest knyttet til kunstens overskridende muligheder (og tænkningens overskridende muligheder). I de poetisk-kunstneriske dimensioner af tilværelsen ser de muligheder for en overskridelse af den ensidige forstands-mentalitet.

Herhjemme er en kritik af den vesterlandske naturundertvingelses-holdning, som har mange ligheder med Horkheimer og Adornos kritik, fremsat af *Ole Jensen*, nuværende domprovst i Maribo. Den findes i hans gode bog »*I vækstens vold*«, og sagen er også behandlet i nogle essays i *Frem til naturen*. Ole Jensen kritiserer hvad han kalder »*vor vestlige erobringssideologi eller ekspansions-*

ideologi«. Det at vesterlandet blot hæmningsløst breder sig ud over jorden (imperialisme) og underlægger sig naturgrundlaget. Naturen (i hele verden) beslaglægges som blot *middel* og *materiale* for de menneskelige formål. Han fremhæver, hvordan det er en fattiggørelse af livet, når plante- og dyrearter, der igennem årtusinder har levet og udviklet sig med et slag og respektløst udryddes af menneskeheden (som regel ud fra rent kort-sigtede profitinteresser, f. eks. hvalerne). Dyrene er vore *medskabninger*, og det er indskrænket at betragte livet ud fra det, blot for mennesket, nyttige og hensigtsmæssige. Tilværelsen er større end som så. Ole Jensen fremhæver, hvor naturens former har en pragt og værdighed i sig selv, som kan være kilde til berigelse og undren. Og han fremhæver, hvordan elementer i andre kulturer, f. eks. den indiske og den indianske, kan lære os noget om mere nænsom og værdig omgang med vore medskabninger. Han bruger en del af bogen til at vise, hvordan denne erobringssideologi også præger megen kristen-protestantisk teologi. Nogle kristendomsformers verdensforagt kan også bruges til at udnytte og bearbejde verden/naturen uden grænser. – Og slår heroverfor til lyd for en kristendoms-opfattelse, som må have »*xrefrygt for det givne*« og fastholde »*naturens egne rettigheder*«. Mennesket har, siger han, »*et førkulturelt partnerskab med naturen*«, det er »*indsfældet*

i naturen« som han siger med en vending af K. E. Løgstrup. (Løgstrup taler om, at mennesket med sit stofskifte og sit åndedræt er indfældet i naturen).

Ole Jensen gør rede for sit standpunkt, som han kalder *skabelsesteologisk materialisme* eller *historisk-poetisk materialisme*. Hermed mener han en opfattelse, der ser virkeligheden, naturen, som skabt og som hvad han kalder noget *definitivi*; dvs. de førkulturelle former (naturen) er færdige, hele, afsluttede former (også før menneskets indgriben). Det givne foreliggende er ikke blot dødt materiale for menneskets udnyttelse: »Dette definitive rækker ind over os selv, i vor krops helheder, åndedræt, blodomløb, erotisk konstitution, og i vort sind, i det, K. E. Løgstrup kalder »de suveræne livsytringer« (tillid, sandfærdighed, barmhjerlighed). Det givne er noget andet end os på definitive, færdige, afsluttende måder. Og det er vi båret af, før og på trods af kultur. Det er kilde til den oplagthed, livslyst og glæde, vi kender, det er vore sansers og vort sinds daglige næring, som vi modtager uførtjent, fordi det er til før alt, hvad vi tager os til, – og fordi vi uden det ikke kunne tage os noget som helst til.«

Denne respekt for det færdige i naturen udenfor os giver også et andet fornuftssyn end det beskrevne rent rationelt-videnskabelige. Fornuften bliver hvad Ole Jensen kalder *følsom*

fornuft: »I den skabelsesteologiske materialisme er fornuften en følsom fornuft, som opfatter det givne med dets definitiviteter, med dets indbyggede grænser. Denne følsomme fornuft ser dyrets form, ser plantens form, ser klippens og bakkedragets form som enestående og forunderlige, færdige, så det at omforme dem til råstof i sig selv indeholder en art krænkelse.«

Han kalder også fornuften *historisk-poetisk fornuft*. Han taler om, at man kan hente kendskab til det givnes definitivitet (selvberoenhed) i historien og i kunsten, den poetiske erkendelse. Og nævner i denne sammenhæng Grundtvig og hans »historisk-poetiske anskuelse af livet«, som jo netop også er et brud med beherskelsesholdningen i en rationalistisk videnskabeligheds-forståelse. Det forekommer mig, at Ole Jensen her siger noget meget væsentligt om et muligt andet naturforhold end det i dag dominerende. Et natursyn, hvor naturen ikke blot udnyttes som materiale, men anskues som skabt virkelighed med kræfter og potentialer som må respekteres. Det er iøvrigt en naturforståelse, som litterært er fint anskueliggjort af forfatteren Vagn Lundbye i ø-trilogien: »Tilbage til Anholt«, »Hvalfisken« og »Den store By«.

Der er et andet aspekt af naturforståelsen, jeg også vil berøre her; det drejer sig først og fremmest om *den menneskelige natur*. Ole Jensen er i

sin bog inde på, at der er en tradition i protestantismen for en praktisk denesidig holdning; en praktisk, aktiv arbejdsom livsholdning, en foretagssom bearbejdning af verden og natur. Og det indbefatter også en opfattelse af og holdning til den menneskelige natur. Denne livsholdning har allerede i århundredets begyndelse den store tyske samfundsteoretiker og religionssociolog Max Weber haft blik for og lavet en større undersøgelse af. Hans værk »*Protestantismens etik og kapitalismens ånd*« er en undersøgelse af sammenhængen mellem en bestemt form for protestantisk trosindstilling og dermed livsførelse og så den form for borgerlig-kapitalistisk samfund, som var ved at etablere sig samtidig med protestantismen. Han så indenfor protestantismen – og det var særlig markant indenfor de calvinske og puritanske retninger – en særlig nøgtern og rationel livsindstilling præget af, hvad han kaldte verdslig askese, dvs. en livsindstilling præget af *arbejdsomhed, sparsommelighed, pligt-opfyldenheten rationel-systematisk disciplineret livsførelse* i afstandtagen fra *ødselhed, nydelse og sanselighed*. Denne livsførelse – den verdslige askese – fandt han begrundet i (forklaret ud fra) nogle af protestantismens dogmer, specielt dogmet om prædestinationen, altså dogmet om, at mennesket er forudbestemt til enten frelse eller fortabelse. Denne forudbestemthed førte til en utrættelig

søgen efter tegn på, at man hørte til de udvalgte og dermed til en indsats for at det skulle gå en godt i det verdslige; – hvilket i givet fald tolkes som et tegn på, at Gud er med en. Max Weber gør rede for, hvordan denne indstilling passer som i fod i hose til det samfund, som er ved at etablere sig. Askesen, sparsommeligheden, den *rationel-kalkulerende indstilling*, afstandtagen fra overdådighed og nydende-sanselige aspekter af livet, svarer godt til den fase i det borgerligt/kapitalistiske samfund, hvor der i særlig grad skulle spares kapital op til investeringer i nye foretagender. Denne protestantiske indstilling har, hævder Max Weber, været en mægtig drivkraft i etableringen af det borgerligt/ kapitalistiske samfund.

Andre historikere har lagt mærke til, at der blandt udøvere (tænkere, videnskabsmænd) af det nye rationelt-videnskabelige verdensbillede i 16 og 1700-tallet i særlig grad har været folk (mænd, som det jo var) med protestantisk baggrund. Altså en sammenhæng mellem rationel-videnskabelig indstilling – det vi har set som baggrund for vestlig erobrerholdning, for en teknisk-praktisk udnyttelse af naturen – og så protestantisk baggrund. Og det svarer godt nok til protestantismens (i dens strenge former) betragtning af *naturen som noget, der skal beherskes og kontrolleres*. Det gælder i den naturvidenskabelige indstilling overfor den ydre

natur, og det gælder overfor den menneskelige natur, som skal tøjles og disciplineres. Det er jo en disciplinering, der ligger i den af Max Weber påviste protestantiske askese: fornægtelse af nydelse, lyst, de sanselige-naturmæssige sider. Og her er noget afgørende om den del af naturen, der er den menneskelige natur: den er *syndig* og skal som sådan tøjles. At se natursiden af det menneskelige væsen under synsvinklen *syndighed*, er et dominerende træk i meget af vor tradition.

Det natursyn, der spiller en stor rolle som baggrund for mange af vor tekniske civilisations problemer i dag, hænger så vidt jeg kan se sammen med en bestemt form for énsidig rationel-videnskabelig tænkning, der igen også har forbindelse med de strenge retninger (calvisme, pietisme)

i vor protestantiske arv: *naturen som farlig, dæmonisk, syndig* og som følge deraf noget, som skal beherskes og undertrykkes. Der er altså en meget sammensat baggrund for den, i moderne vestlige samfund, udbredte mangel på natur-respekt: det angår både en filosofi, et videnskabs- og menneskesyn og angår den videnskabelige fornufts omsætning i teknologi og de magtinteresser, økonomiske og politiske, som er knyttet sammen hermed, og det angår en moralsk-religiøs opdragelse igennem generationer (den strenge protestantismes sansefjendskab, skepsis overfor æstetiske, skønhedsmæssige, poetiske dimensioner af tilværelsen). Og derfor vil bestræbelserne for at forandre vor holdning til vore naturlige omgivelser (og vor egen natur) fordrer forandringer på alle disse felter.

Æventyr

AF SOPHIE NEDERGAARD

På vinterskolen, på ugekurser og et ældrekursus har jeg i det forløbne år haft den glæde at arbejde med folkeæventyr. Vi har fortalt for hinanden, og vi har haft det meget fornøjeligt, med at opføre æventyr dramatisk, male dem, og så har vi talt meget sammen om deres betydningsindhold. Æventyrene har også kunnet bruges som underholdning ved vore månedlige musikaftener på skolen.

Vi havde også besøg på skolen af 4 lærere, der var på efteruddannelse på Danmarks Lærerhøjskole i Skive. De ville gerne se, hvordan vi arbejdede med æventyr, fordi de mente, at de kunne bruge det i deres egen undervisning derhjemme. Jeg har senere fået at vide, at disse lærere nu selv er gået igang med at fortælle æventyr, og venter sig meget af det i samvær med børnene.

Engang, da jeg havde stukket en hvid pind i munden, kom der et æventyr til mig. Jeg har lovet mange af jer at skrive det ned og sende det til jer. – Her er det – endelig:

Det vævede tæppe

Der var engang syv søstre og fem brødre. De boede alene på en gård, for deres forældre var forlænge siden døde. De delte alt arbejdet mel-

lem sig både på marken og i stalden, i køkken og spindestue, og om aftenen satte de sig sammen for at fortælle hinanden, hvordan dagen var gået og for at planlægge næste dags arbejde. Sådan gik tiden hen for dem, og alt, hvad de rørte ved, lykkedes for dem.

Så en dag kom der bud fra kongen, at krigen var kommet til landet, og at alt, hvad der var af våbenført mandfolk, skulle stille i kongens gård, inden ugen var omme.

Søstrene fik nu travlt med udstyr til deres brødre, og de tog en kærlig afsked med hinanden. Da brødrene var redet bort, satte søstrene sig til at sørge. De sørgede i tre dage og tre nætter, men da de vågnede den næste dags morgen, begyndte de at høre kvæget brøle fra staldene, og de så, hvordan ukrudtet bredte sig på markerne. De delte nu arbejdet imellem sig som før, både på marken og i stalden, i køkken og i spindestue, og om aftenen samledes de for at mindes. De fortalte hinanden om slægtens historie og om folkets historie, og alt hvad de fortalte hinanden om navne og steder og alt, hvad der var foregået – det vævede de ind i et tæppe. Og det blev et stort tæppe, og et stærkt og meget smukt tæppe.

Der var nu gået både år og dag, si-

den brødrene var rejst hjemmefra, og da søstrene ingenting havde hørt fra dem i al den tid, besluttede de sig for at drage ud i verden for at finde dem. De fik sig en god madpose med, beskikkede gården, tog sig hver en god hest i stalden, og så red de afsted. De to bageste af søstrene bar tæppet imellem sig.

Men det blev en underlig færd. Overalt, hvor de kom frem, lå der langs vejen sten i alle mulige størrelser, og da de så nærmere til, så var det mennesker, børn, unge og gamle. Da var de nær vendt om, men videre skulle de. Og anderledes blev det ikke, da de kom ind i skoven, for det var en mærkelig skov. Træerne strakte deres nøgne grene imod himmelen, og ingen fugle sang, og der lød ingen vilde dyrs brølen. Endelig kom de ud af skoven, og da så de – langt borte i det fjerne – et flammeskær mod himmelen. Dér er krigen, tænkte de, dér skal vi hen. Jo nærmere de kom, jo stærkere lyste branden, og rundt på slagmarken lå ligene af faldne krigere. Men ingen af dem var deres brødre. Da var de nær vendt om, men videre skulle de. Først da de nåede midt ind i kampens hede, fandt de dem, men da var de alle døde. Så tog hver søster en broder op til sig på hesten. De bageste bar stadig tæppet imellem sig. De red væk fra krigen og kom ud på en stor grøn eng, der strakte sig til alle sider, så langt øjet rakte. Og dér var en lille høj, som de red hen til. De lagde deres

brødre på jorden, og så begyndte de at grave. Pludselig står der en gammel kone foran dem. »Hvad er det dog, I laver?« »Joh, vi graver en grav til vore døde.« »Det skulle I ikke gøre. Nu skal I høre, hvad I skal: I skal klæde jer selv nøgne, og så skal I klæde jeres brødre nøgne. Derefter skal I skære tæppet i tolv lige store stykker og svøbe jeres brødre i hver sit stykke og jer selv ligesådan.«

Pigerne gjorde nu som den gamle havde sagt. Først klædte de sig selv nøgne, og så tog de tøjet af deres brødre. Derefter skar de tæppet i tolv lige store stykker. Den ældste søster tog derpå et klæde og svøbte det om sin broder – og i det samme stod han lyslevende foran dem. Der blev en jubel uden lige, og det kan nok være, at de andre fik travlt med tæppe og svøb. Til sidst stod de alle tolv blåøjede og rødkindede med hver deres navn vævet hen over brystet og slægtens og landtes historie både for og bag.

Så tog de hinanden i hænderne og dansede og sang, til de blev ganske trætte. Men da de ville sætte sig ned, kom de til at se sig omkring, og da så de i det fjerne et flammeskær imod himmelen. De kom til at tænke på de døde på slagmarken, på skoven og vejen, og de satte sig ned for at sørge. Da stod den gamle kone foran dem igen: »Hvad er der nu i vejn?« »Joh, vi sørger over alle de døde.« »Det skulle I ikke gøre! Lige herved – omme på den anden side af højen –

dér springer kilden med livets vand. Bare een dråbe af det vil vække de døde.« Nu kan det nok være, at de tolv søskende fik travlt igen. De hentede alt, hvad de kunne skrabe sammen af flasker og krus og fyldte dem til randen med vand fra kilden. Så takkede de den gamle kone, sadlede deres heste og red hen til krigen. Og bare een dråbe af vandet fik den døde til at springe op, og snart var hele slagmarken én stor lovsang, soldaternes våben blev til plovjern, og kornet groede dem op over knæerne. Dér hvor blodet havde flydt, fik marken sit valmueskær. Men generalerne blev til skruptudser, der hoppede i mosen. Dér sidder de og kvækker den dag i dag.

Så gik det i festligt optog igennem skoven. Overalt, hvor de tolv søskende kom frem, stænkede de på træerne af livets vand, så der kom friske skud og nye blade, fugle kom flyvende, og snart genlød skoven atter af de vilde dyrs brølen. Endelig kom de ud af skoven, og dér stænkede de vand på stenene langs vejen. Og op sprang de hver og een, både børn og unge og gamle, og de tog hinanden i hånden i een lang kæde, til enhver var kommet hjem til sit sted.

Da de fem brødre og de syv søstre var kommet hjem til gården, genoptog de alt arbejdet, som de delte imellem sig både på marken og i stalden, i køkken og i spindestue, og om aftenen satte de sig for at fortælle hinanden, hvordan dagen var gået og for at

planlægge arbejdet til næste dag. og alting var som før. og døg var der ingenting som før. For de havde været langt omkring og set meget. Da besluttede de sig til at sælge gården og drage ud hver for sig for at finde lykken. Men een gang om året samles de for at feste og fortælle nyt. Så kommer du på din vandring til et hus, hvor der rigtig festes, så ved du, hvem det er, og hvad dér sker.

Snip snap snude, nu er historien ude. – Tip tap tønne, så kan tolv ny begynde.

Mange har bedt mig om noget mere teoretisk stof for at få en dybere forståelse af æventyrets mening. Jeg har i det daglige arbejde lagt mest vægt på selve fortællingen. Men nu vil jeg lette på røgsløret og indvie jer i de tanker, jeg selv gør mig omkring æventyret. Dem, der ikke gider læse længere bedes holde op hér, da I ved, at man kan dø af kedsomhed, hvilket i æventyr er det samme som at sove i hundrede år!

Hvis man spørger efter æventyrets mening, så må man spørge efter det grundtema, som føres igennem handlingen. Alle trylleæventyr har sådan et grundtema, gennemspil er et livstema. Det livstema drejer æventyret sig om.

Min far var død det forår hvor æventyret om Det vævede tæppe kom til mig. Vi seks søskende havde skiftet til gennem et halvt år sammen med mor at passe far, der lå syg

hjemme. Jeg tror aldrig, vi har været så meget sammen eller haft så megen sorg og glæde sammen i familien som det halve år. Derfor handler mit æventyr sikkert om at komme hjemmefra og blive modig nok til at overvinde døden i verden.

Derfor – hvis du spørger, hvor og hvornår æventyret foregår, så er det alle steder, hvor mennesker lever sammen, ligesom tidspunktet er et tidløst altid. De konkrete tids- og stedsangivelser er som alt andet i æventyret symbolske størrelser.

Ved symbol forstår jeg ydre virkelighed, der samtidig er billede på en indre sandhed. En virkelighed, der har betydning for mennesket. Et år venter søstrene. Et år er et virkeligt år, sørgeåret. Eller den nødvendige tid betyder det. Så bliver det nytår, man er tilbage ved sit udgangspunkt og må handle for ikke at gå i ring.

Tre dage og tre nætter sørger de. Alle gode gange er tre. Tretallet er udtryk for den stigende spænding. Tre gange gentagelse kan fortællingen bære. Den hellige kraftfyldte, igangsættende træning.

Handlingen i æventyret udspiller sig i klart afgrænsede scener: Derhjemme, på vejen, i skoven, på slagmarken og på den grønne eng. – Hér er endelig hvile, hér spirer håbet frem. Højen er nok fædrenes grav, hvor slægtens styrke er samlet. Livets kilde er der. Men de aner det ikke. Hjemme på gården igen betyder et helet, helbredt menneske.

Der er syv søstre og fem brødre. Det er tolv måneder i et år. Solens tid. En helhed. Syv er ugens dage. 4gange syv er kvindens periode og månedens tid. Fem er sanserne, fingrene på en hånd o.s.v. Der må syv kvinder til, for de kan være to mere

end mændene til at bære tæppet, historien videre. Hjælpemidlerne er for hånden i en snæver vending, hvis man ellers kan høre og se. (Tæppet, vandet).

Der kan være mærkelige væsener, planter eller dyr. Hér er den gamle kone, som kan træffes ude i naturen. Den har hun god forstand på, og hun dukker op lige i det kritiske øjeblik med sit råd, som man gør klogt i at følge.

Man kan let se, hvornår en fortælling er et trylleæventyr. Æventyret er nemlig æventyrligt hele vjen igennem. Ellers er det ikke noget æventyr. »Så snart man har sagt: Der var engang — så er man inde i æventyrets egen uvirkelige virkelighed« (Anna Sophie Seidelin i Æventyr og remser) Æventyrlig er også afslutningen: hvis de ikke er holdt op med at feste, så fester de endnu. Det er sandt hvad enten der festes eller ej. Og så er det jo løgn. For hvis der festes hver dag, så er det jo hverdag og ingen fest!

Man kan genkende eventyret på de formelagtige udtryk, dets gentagelser, absolutte modsætningspar, de klart afgrænsede og overskuelige scener, den nuancerede persontegning, ofte kun antydnet i og med personens navn eller erhverv, den livlige handling, replikskiftet i direkte tale, det rytmiske sprog, enderim og indrim.

Æventyrene er som hovedregel bygget op af fem afsnit, der kommer efter hinanden i nødvendig rækkefølge: *Indledningen*, hvor vi præsenteres for hovedpersonen (tolv søsken-

de) og det sted »han« lever. Der er en art balance i livet, hvor hverdagen kan udfolde sig. *Opbruddet*. Et men sætter handlingen i gang. En ydre anledning, en indre længsel, lyst, nød, tvang. Det ser ud til, at jo mindre personen har med sig hjemmefra af gods og guld, jo bedre går det ham i verden. Ligesom det ikke er forældrene, der redder deres børn, men omvendt. (Her er det krigen, der tvinger de tolv til opbrud) *På rejsen*: prøver (at holde ud), fristelser (at give op), fald (at bøje sig for døden ved at vilde holde begravelse). *Den afgørende prøve* med livet som indsats (At begive sig midt ind i kampens hede, klæde sig nøgen) *Forvandlingen*. *Den lykkelige afslutning*: Festen som en styrkelse af fællesskabet over for enhver fjendtlig magt. Harmonien er genoprettet på et højere plan. Vi er tilbage ved udgangspunktet, hvor et nyt æventyr går i gang.

Æventyret beskæftiger sig ikke direkte med moralske spørgsmål eller sociale forhold. Det fortæller blot at der findes fattigdom og rigdom, lyst og nød, krig og fred. Og at det er muligt for alle, der følger æventyrets spilleregler uanset køn, alder og social status at blive frelst.

Æventyret arbejder med symboler og visioner og vil forstås med hjertet. Derfor er det rigtigere at fortælle om æventyr ved at fortælle æventyr. Forklaringer er efterrationaliseringer. Det er som med sproget. Barnet lærer

ikke at tale, ved at blive stillet overfor en sproganalyse, men ved at have noget på hjerte over for andre og ved at øve sig på at bruge sproget til at udtrykke sig med, lad det indre komme til udtryk.

Æventyrets sprog er et sindbilledsprog

Men æventyrets sindbilleder er så forskellige fra det moderne menneskes sindbilleder og det at fortælle og lytte er så uvant, det at forstå ved hjælp af fantasien i stedet for ad intellektuel vej, at det måske er berettiget at skrive noget om det alligevel.

Et moderne menneskes sindbilleder kan være som en by af beton, glas og stål. Eller et stykke natur udlagt til rekreativ nydelse, jogging o.s.v. Det kan være et ordnet samfund med socialt sikkerhedsnet, sygehus og livsforsikring, og nedenunder som noget uformeligt, uformuleret, fremmedgørelsen overfor de hårde, glatte ufysiologiske rammer, en snigende følelse af død. Forgiftningen af vort livsgrundlag. Angsten for en total udslettelse ved en kommende krig. Verdens undergang. Det hele sovset ind i en stadig strøm af distraherende billeder og lyd, pirrende reklamer, bedøvende underholdning, opkvikkende stimulanser og bero-ligende medikamenter.

Hvis et sådant moderne menneske skal åbnes for æventyrets verden, må det lære at forstå dets sindbilled-

sprog. Sovsen skal skrubes af overfladen. Når det i dag er let at fortælle æventyr, så tror jeg, det kan skyldes, at angsten og livsviljens flod, der er den samme, er blevet så voldsom, at den allerede har brudt sig vej gennem sikkerhedssystemet og skyllet en del af »sovsen« af, så at vejen til »æventyrets egen uvirkelige virkelighed« står åben. »Og netop da han var bange for, at han var gået forkert, skred jorden under ham, og han var hjemme hos Guldhovedet igen« (citat af Anna Sophie Seidelin).

Folkeæventyr skal fortælles for at kunne høres som æventyr. Det vævede tæppe blev først til et æventyr for mig, da jeg fortalte det og året efter hørte en veninde fortælle det efter hukommelsen i en ny variant.

Første gang, man skal lære et æventyr *udenad*, er det svært for de fleste. Især hvis man skal læse sig til det og ikke har – netop – fået det fortalt. Ved udenadslæren forstår jeg ikke noget mekanisk, men det at se æventyret for sig i en række scenebilleder, at kæde disse sammen, så at grundtemaet (f. eks. det at komme hjemmefra) føres i rigtig rækkefølge med indre nødvendighed gennem æventyrets hovedafsnit. Hér kommer æventyret hukommelsen i møde ved sin faste struktur, faste formler og gentagelser. Jo flere æventyr, man lærer, jo flere formler kan man kombinere, og jo lettere er det at lære det næste æventyr. Man »genkender« det nye æventyr.

Men at lære æventyret *indenad* er en psykisk proces. der skal eksproprieres til at bygge slotte, og der skal opstilles faldefærdige hytter på tværs af vedtægterne. Der skal væltes en betonby uden om byplanlægningen og plantes urskov i stedet. Og de søde små kæledyr blive til vilddyr i skoven. og så skal mennesket på rejse uden sikkerhedsseler. Men når alt dette er sket, ja, så er kulisserne til æventyrets drama skabt og ligger parate. Derfor er det lettere at lære æventyr for hver gang.

Til sidst kommer det vanskelige lugearbejde med at fjerne alle overflødige ord og grave de nødvendige frem for at få det udtrykt, som æventyret har på hjerte. det er vanskeligere, end man skulle tro, fordi vi er så vant til at udtrykke os i psykologiserende og moraliserende vendinger i en strøm af ord. Vi er vant til at forklare ved hjælp af beskrivelser. I stedet for at åbenbare grundmenneskelige vilkår ved hjælp af symboler.

Men hvordan bliver man en god fortæller? – Hér må man arbejde med almindelig fortælle teknik som stemmeføring, betoning, pauser og mimik. Når nu alt det er i orden, er der stadigvæk ikke noget æventyr. Æventyret bliver først rigtigt levende, når det høres, ja, tilhøreren er med til at forme æventyret ved sin måde at høre det på. Hver gang det samme æventyr fortæles til nye mennesker og ind i en ny sammenhæng, ændrer det sig,

indtil det har nået sin endelige form, og en ny variant af æventyret er opstået. Men indholdet bliver stadig levende og nyt i sit udtryk i kraft af tilhøreren. *Det bliver til imellem fortæller og tilhører – og imellem tilhørerne indbyrdes.* Derfor er det ikke lige gyldigt, hvilket æventyr, der fortælles.

Det er heller ikke lige gyldigt, hvordan fortæller og tilhører er placeret i forhold til hinanden. Helst skal man kunne se hinanden og krædsen ikke være større end den personlige udstråling kan bære. Man skal kunne nå hinanden fysisk. Tidspunktet har også noget at sige. Tilhørere og fortæller skal være motiverede og have tid til at overgive sig. Man kan ikke »bare lige« fortælle eller skynde sig at lytte. Æventyret har sin egen ydre tid og sit eget ydre rum, hvor det trives bedst. Æventyret har noget på hjerte, som det udtrykker ved at blive fortalt og hørt. Jo dygtigere man bliver til at fortælle, jo bedre bliver man til selv at lytte. Udenadslære og indenadslære, fortællen og lytten bliver een og samme proces.

Nu lyder det hér måske som om man skulle være professor for at fortælle. Det skal man slet ikke. Børn kan være de bedste fortællere, fordi de ikke skal opnå noget ved at fortælle, andet end at give en god historie videre til gensidig fornøjelse. Så det er bare med at komme i gang.

På genhør næste gang vi ses – og god fornøjelse! .

Dagbog fra Sørlandsturen 1983

Af HANNE LA BOUBE

Da første del af kurset »Søliv og kystkultur« var vel overstået, rejste vi fra højskolen.

Torsdag den 30. juni

Bagagen og provianten er pakket. Afsted til Hanstholm i bus. – Vi nåede Hanstholm Fyr og spiste det sidste overdådige måltid i form af højskolens lækre madpakker. Museumsinspektør Hanne Mathiesen gav derefter et foredrag om fyret og egnens tætte forbindelse med Sørlandet. Det var fint – men, hvor var vi trætte efter aftenens og nattens sang og dans.

Ombord på færgen til Kristiansand. Udsejlingen og turen over var meget smuk, især for de få af os – meget få – som sad på øverste dæk og blandede harmonikamusikken med havets brusen, mågernes skrig og natfiskernes lanterner. Solnedgangen, lyset og luften var mættet —.

Fredag den 1. juli

Ankomst til Kristiansand i de tidlige morgentimer. Kørte i bus til Kongshavn – bar bagagen og alt rugbrødet ud til Stormfuglen, hvor Alf og Asger mødte os i det dæmrende morgenlys. Hvor var der smukt. Vi sejlede ud til

Stokken, hvor Margun og Vibeke ventede med varmt vand til te, røget bedekølle og friskt franskbrød. Slog telte op og tørnede ind.

Hen på formiddagen gik mange i bådene – hvor var de dog små – og forsøgte at få fællesslag i årerne. Pressen kom ombord på Afrodite – Asger bryggede spandervis af kaffe.

Om eftermiddagen gav Svein og Jon en snak om bådene og en nødvendig instruktion i »bare det at ro«. De havde vist erkendt nytten heraf!!! Bådgrupperne tog deres første tur i samlet trop. Listabåden »fangede« tang til aftensmadens allerlækreste tangsuppe. Vi »nænnede« ikke at tage hul på de utallige dåser med torskerogn og leverpostej, som proviantkassen bugnede med.

Sluttede aftenen med et bragende lejrål. – Søren spilled og sanghæfterne (med Søens sange, som vi havde fremstillet på højskolen) fik deres ild-dåb. Facaderne faldt totalt, da Ejvind kom kløende ud fra et lokum – kønt lille norsk træhus, 1x1 meter med overfyldt spand dekoreret med brændenælder. Det var gået hårdt ud over pung og ædelstene, mente han. – Alle sov tungt den nat. Gjorde du også, Ejvind?

Lørdag den 2. juli

Ved 10-tiden fór folk rundt, pakkede, spiste og slog telte ned. Jeg tror, vi alle følte spændingen for nu skulle sejladsen begynde – ro til Grønningen Fyr. Vi bar oppakningen ud til Stormfuglen, lastede den og gik i bådene. Det var flot da vi lagde ud fra Stokken med Stormfuglen og Afrodite i spidsen – os ind imellem – Akko som rosinen i pølseenden. Vi roede igennem Randø Renden, man var ved at finde slagrytmen i årerne. Ud på det åbne vand – det blæste op, folkene ved årerne følte bølgernes magt. Bådene og folkene var kommet i ro, synet var harmonisk. Det var fantastisk – friheden følte enorm. Men pludselig lagde Stormfuglen og Afrodite ind til en ø – roerne lagde

ind. En smuk lille skærgårdsø, med en enkelt vild rosenbusk, mellem Kalvø og Havvarden. Bådene skal slæbes til Grønningen med Søren ombord i den sidste båd – vi andre går ombord i Stormfuglen. Vi er alle dyngvåde og i højt humør – nogle undrer sig grinende over at have betalt for dette. Grete erkender at hendes regnbukser tår ganske fint imod regn og Johannes er hoppet i en sort affaldssæk. – Ved ankomsten til Grønningen bliver bådene forsvarligt fortøjet, men stormen tår til og hen på eftermiddagen må bådene hejSES på land.

Indenfor er der tøj til tørre overalt – man står i lag i køkkenet – telefonen tabes på gulvet, går i stykker – al kontakt med omverdenen er nu brudt. Nogle ser bekymrede ud. Asger forsøger at lappe på den, finder Olav på 3'de stokværk, som foreslår at sætte stikket i kontakten. Galgenhumoren er begyndt at sprede sig. Strit får 3 retter mad – spiser bare med på hver etage. Algots fortæller fyrtårnshistorier – sandfærdige, siger han. – Vi får myrekryb i det øverste stokværk, da han lige har berettet vejrudsigten, storm til hård kuling de næste 10 år. Vi er strandet på Grønningen, hvor herligt. – En sagde, hvad gør vi når rotterne kommer, derfor Algots uhyggeligt ekstreme rottehistorie.

Jeg vil ud og opleve havet – blæsten. Det er ubeskriveligt stærkt, havet kastes op over klipperne, brydes til

skum, vender langsomt tilbage hvorfra det kom. Mågerne skriger, tågehornet hyler, havet brager. – Her er alt helt. – Ens sanser er totalt åbne. Man er sat i perspektiv af storheden her – jeg forsvinder, bliver til en kuglepen med et stykke papir. Solen er her jo også – af og til spejler den sig i det mørke oprørte hav. Det er koldt.

Indenfor i varmen på 3'de stokværk. Vi synger og spiller, Hannas velslidte metaldunk med noget til halsen går rundt – Marianne har fundet en nydelig ternet sofa i skabet! Når man skal på lokum, møder man nordmænd med bekymrede blikke, jeg tror, de føler ansvaret for stormen. De havde vist haft visioner om

høj sol og let vind til de uøvede danskere – også senere kaldet de gale danskere. Nordmændene holder til i skuret ved siden af lokummerne – bare de ikke gjorde, så kunne man da komme i læ derinde – vi kender ikke hinanden så godt endnu. Der er et læsted på øen, ved slippen hvor man ser havet mellem et par røde og hvide træhuse – her gror sart, fint græs.

Om aftenen samledes vi i fællesrummet til sang, musik og norsk øl – de er dyre!

Søndag den 3. juli

Vejret er hårdt – ingen vej herfra. Nogle får et fjernt udtryk i øjnene, siger nogle ting – lidt desperate. På 3'de stokværk spiser vi i restaurant Grønningen. – »Hannas special« – den lækreste havregrød med kæmpe smørhuller. Før den »sirlige« opdækning ryddes madrasserne, gulvbjælken bliver aftørret med let hånd med w.c.-papir. Sofaen blir hentet ud af skabet, de lækre bløde hynder nydeligt lagt til rette og vi vælter os over grøden og gaffer – nej skeer ind. Vi får skam også te. Dagens tilbud: et næsten nyt tebreve. Da vi regner med at skulle blive her i 4 dage, begynder planlægningen: en tørresnor til tebreve opsættes, nummereret i bådgrupper. En mumler: »Er der mere Gl. dansk i dunken – Næ, men vi kan fylde den med havvand«. Galskaben breder sig. Vi snakker boligforhold. Her på 3'de stokværk mindes vi til-

bage til Farum Midtpunkt. Soveværelse, køkken med kombineret dagligstue og terrasse øverst oppe. Af og til lyder nogle fæle hyl – ikke ulig strissernes sirener. Og så har vi både Upstairs og Downstairs her på fyret. – En råber *stranding* – vilde tanker om strandingsgods hylér gennem luften. Man afgør at Søren og jeg er strandvaskere – vi skal lige klare opvasken i vandhullet. Søren har iført sig et ud-i-et mesterværk – en lyserød sparkedragt – plus sydvest, og skuer majestætisk ud over havet. Madtid kl. er 14.45 – den står på stormskærsburgere – klapsammen med leverpostej og plade- eller blæretang. Menuen bliver lagt for i morgen tidlig: »Per Nittengryn«. – Til logbogen: 160 sømil nord for Fanø, 8° 38" øst. Afrodite måtte reddes, søen er urolig ved anløbsbroen. – Marianne får fingeren i maskinen – den er blå, fingeren altså. Vi spiller og synger på 3'de stokværk – der er gang i harmonikaen, Strit pipper med på fløjten – flere på grydeskeerne. – Der bliver kaldt til samling kl. 15.00. Vi syr sejldugposer, splejser og laver hampkugler. Erik og jeg viger ikke fra hinandens side under systunderne. Den bliver nu flot den pose, Erik! Jon kæmper med nål og tråd. Spegepølsen er sluppet op, så Erik laver en yderst lækker middag til pigerne i bådgruppen – skinke og risret, og fremtryller 2 flasker god hvidvin. Tak for mad. – Vi går op på 3'de stokværk. Her sad Gorina II bådgrup-

pen og spiste minsandten også ris, og snakken gik om hvad der skete med menneskene her, når eller hvis maden slap op. Der blev gjort nogle fantasifulde forestillinger! Stormskærs-burgerne blev bl. a. døbt om til stormskadeburgere.

Kl. 21.00 samledes vi i fælleshuset til råhygge, medbringende madrasser, puder og lign. til gulvet. Charles havde mandolinen med og Svein guitareren, det blev en rigtig hyggelig aften. Sent på natten fik et par af os den med: du vil há, og du vil há – du kan få corn flakes. Det var Charles i Osel-verstuen. Det var vist Ellys tur til at sove i sengen. Vi skal op næste morgen kl. 6 og ro både ud.

Mandag den 4. juli

Nogle af os går i bådene kl. 6 og ror dem ud til Stormfuglen, der, sammen med Afrodite, har ligget i læ under kysten bag nogle skær. Vejret er smukt, høj sol og let vind. Videre-transport pr. tovtrækkeri – der skal være to i hver båd. Ejvind når ikke ud i tide og ser Oselveren bemandet – Ejvinds øjne var store og bedrøvede, da han padlede rundt i den røde plasticjolle. Vi går til Sandø – et roligt sted, for nu skal vi til at sejle for sejl! Bådene er i brug hele tiden – nogle tager til Gl. Hellesund – der findes en fin lille købmandsbutik ved broen. Sejlene bliver sat om aftenen – alle er ivrige og glade. Vi sluttede med lejr-bål, musik og sang. Der var Sct. Hans-orme nær bålet.

Tirsdag den 5. juli

Vi går ud for sejl – flot – med kurs mod Skogerø. Vi fisker fra Lista-båden og får bid. Går i land ved Kjøbmandsvig og spiser frokost. Sejler videre gennem de smukke, snævre løb – vi bliver varme og brune. Sejl-ladsen kulminerer da vi når det åbne, oprørte, pragtfulde hav nær Skogerø. På turen har Listabåden listet sig frem – vi bruger en åre som spilerstage. Smukt at se de andre forude med Afrodite i forgrunden. Af og til kunne kun Afrodites smukke blommefarvede sejl ses, når hun snørklede sig igennem skærene. Syn som fæster sig på nethinden og i erindringen. Nordfjordsbåden har

problemer på det åbne hav – Akko kommer til undsætning og kaster dem en line. Bjørneviksbåden ligger tæt ved os – de når at brække en åre i slutspurten. Gorina II har brækket masten. Stormfuglen var gået på grund ved Skagerø. Alle mand ombord og Charles i masten – det lykkedes, Alf svedte. Vi slår lejr, spiser torskerogn og leverpostej, får besked på at stille i landgangstøjet – vi skal på museum i Lillesand.

Museumsbesøget var godt – men vi var meget trætte, så bjælkerne i de lavloftede rum var gode til at holde hovedet oprejst ved. Højdepunktet på dette tidspunkt af turen var dog, at der var et rigtigt w.c. på museet, hvor der hurtigt dannedes en voldsom kø – og at man kunne købe intet ringere end soft ice i byen.

Nogle tog hurtigt tilbage til lejren, andre af os gik rundt og oplevede den kønne by med de smukke hvide træhuse – indsnusede duften fra et Burger-house og besluttede at købe en rulle kiks – det var fint. Lejrbål på klipperne – vejret var smukt. Marianne og Hanna omdøbtes fra »Sirenerne« til »Gratierne«.

Onsdag den 6. juli

Morgenmad på Afrodite med rigtigt hvidt bagerbrød. Knækbrød er nu fint – men til en forandring kan franskbrød nemt bruges!!! Vi ror ud og finder et frodigt sted og bader. Erik, Jan og Jon henter garn, som de satte aftenen før. Der er fisk i – de

bliver røget. Søren, Ole og jeg tager »Bjerg« til Lillesand – flot sejlads – flot indsejling i havnen. Jeg fik en »fenderfinger«, men sagde ikke noget, for ikke at ødelægge »flotheden«. Hyggelig bytur, byen var i travlhed – levende til forskel fra aftenen før. Sejladsen hjem – det gik *meget* stille og roligt – for stille. Kryds gennem svært farvand, hvor vinden løjede af. Ole og Søren sejlede båden igennem i dyb koncentration. – Jeg havde siddet ved roret, men så det samme træ hver gang, uanset hvor mange kryds. Andre både led samme skæbne – nogle nåede at digte en sang ved det samme træ.

Om aftenen skulle der festes. Lil-

lian og Ånen kom – Lillian med en spand »slupsekage« og Ånen med en ven. Vi sang, spillede og spiste ristede »bålsandwich«. Olav var syg, men kom sig forbavsende hurtigt. Vel mødt, Olav. Ejvind havde check på sit mandskab. Nogle af os så både solnedgang og solopgang – det var uendeligt smukt.

Torsdag den 7. juli

Vi pakker og slår telte ned. Får alt i Stormfuglen ved »brandmandsgang« over klipperne. Sejler den smukke tur tilbage til Stokken for lænsevind. Holder hvil i Gl. Hellesund hos købmanden. Listabåden ror rundt og rundt en halv times tid for at få ankeret op – det har sat sig uhjælpeligt

fast. Akko kommer – vi slipper ankerlinen og lader dem om resten. Jon er ombord i Listaen – Erik er ude at prøve andre kræfter. Vi får det for os selv på resten af turen, Listaen lister sig afsted. Kirsten må på spanden. vi synger og sejler. Fanger en lille fisk, som Søren steger, da vi endelig når ind. Vi bliver mødt af et overdådigt restegilde fra samtlige proviantkasser – rugbrødsmadder med, ja, hvad var det nu – torskerogn og leverpostej. Men denne gang var der fersken på torskerognen – de overflods-danskere!!! Jeg, som var kommet til at nævne ordet råkost i en drømmeagtig tilstand af gulerødder og hvidkål, fik serveret en lækker torskerognsmad med en grøn ølkapsel som prikken over i'et.

Nogle lavede havregrynskugler af resterne – lækkert – en hel kugle pr. næse blev det til. Vi sluttede med lejrball og optræden fra bådgrupperne. Mimegruppen var virkelig fin. Lidt sørgmodigt var det også, for vi skulle sige farvel til bådene og snart vore gode venner, nordmændene. – Alt ombord i Stormfuglen, sejlede en smuk tur i sommernattens morild til Kongshavn, hvor bussen ventede til Kristiansand. De fleste af os sov på vej hjemad efter at vi havde sagt Grønningen farvel i den gryende morgensol. I Hanstholm et sørgmodigt farvel til Elly og Ejvind. Bustur til Velling. Vi var stille og trætte. Morgenkaffen ventede på højskolen – Ivar var konstant i køkkenet for at

holde mad på vores bord. Erik bemærkning da han så en stol: »Det er helt fint, at de har fået slået nogle brædder sammen i den rette højde«. I fællesbadet, da Erik stod og gnubbede sig tør på ryggen, kom det spontant: »Og der er nogle der siger, at man ikke kan blive som født på ny«.

Et PÅ GENSYN lød det fra alle i de store knus, for vi havde aftalt at mødes igen på højskolen en weekend i september.

På denne tur oplevede man et fællesskab, som kun få af os sikkert har oplevet før.

Hanne.

Årets gang

AF NIELS JØRGEN NEDERGAARD

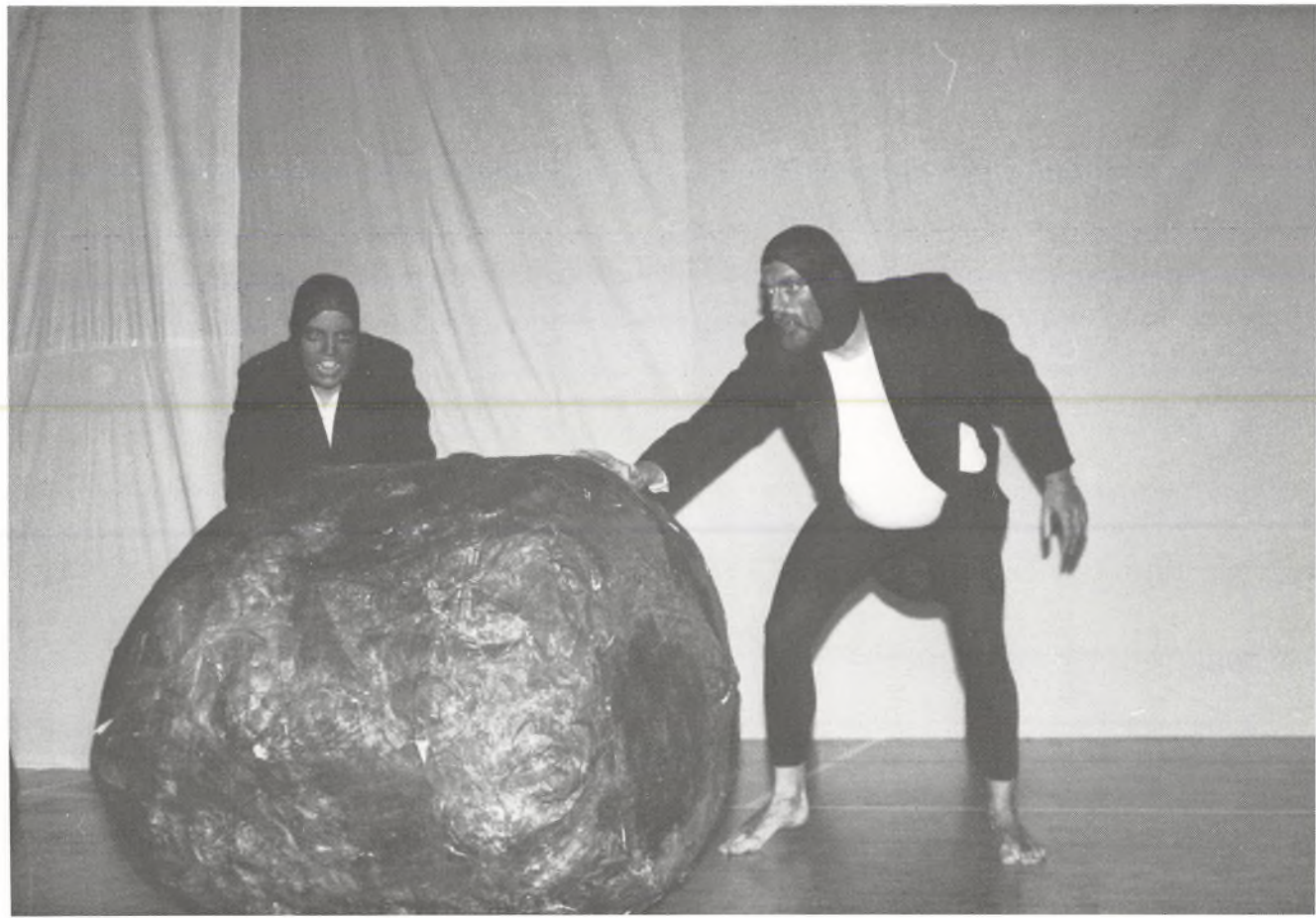
Året udmærker sig ved at vi for første gang i skolens historie har haft fuldt hus både til oktober og til januar. Det er glædeligt, at rammerne således blev fyldt ud, og at vi samtidigt kan sige at kurserne blev rige på oplevelser og frugtbart samarbejde. Det blev indtrykket for begge kurser, at undervisningen opfyldte sit formål, nemlig at være anledning til samtale om det der er væsentligt og brænder på for os alle sammen. Der var rum og frihed til at lade andres ideer og tanker virke ændrende ind på ens holdning og valg, uden at man af den grund mistede selvstændigheden.

Jeg har lyst til at fremhæve genbrugsholdet, der færdiggjorde de nye lokaler i ladebygningen og lavede arbejdsborde og stole at sidde på. Det var med god grund at der ved åbent hus-arrangementet i december måned blev holdt en særlig reception ved genbrugsholdet i laden med drinks og smørrebrød og tale ved skolens bestyrelse, for der er virkelig blevet et dejligt miljø i den gamle lade. Forårsholdet fortsatte med stor opfindsomhed og viste hvad værkstedet kan bruges til. Man lavede lysbord til filmværkstedsholdet, man lavede et flot transportabelt musikanlæg, som eleverne frit kan bruge

hvorsomhelst på skolen, der kan blive anledning til en fælles musikoplevelse. Med støtte af Gerda blev også teatergarderoben udbedret.

Dramatik-holdet påtog sig både i efteråret og vinteren store opgaver med at indstudere og opføre dels brødrene Capeks stykke »Insektiv« og dels Max Frisch' stykke »Biedermann og brandstifterne«. Begge forestillinger blev højdepunkter i de »Åbent Hus-dage«, som der er blevet tradition for at lave ved slutningen på hvert kursus. Ved den lejlighed inviterede vi omegnen ind på skolen for at give lejlighed til at se, hvad det er vi til daglig beskæftiger os med. Vi kunne glæde os over megen interesse, også fra elevernes forældre og andre pårørende.

Hver tirsdag formiddag har vi fællestime, oftest med foredrag og fælles-sang. Fra starten har vi som lærere bestemt indholdet af de første fællestimer, derefter nedsættes et udvalg af elever og lærer til at planlægge de øvrige fællestimer. Det blev til en farverig buket af forskellige foredrag med både vore egne lærere og folk udefra. Jeg kan ikke nævne alt men nævner i flæng: Ruth holdt foredrag om fred og om Dorris Lessings forfatterskab. Erik og Strit belyste i fortæl-

ling, tekst og sang, Blichers og Grundtvigs forfatterskaber. Bent gjorde rede for den franske filosof Michael Foucault' tanker om det institutionaliserede samfunds kontrol med os alle, særligt belyst ved sindssygehuset.

Algot holdt lysbilledforedrag om Færøerne. Vi fik oplevelser med digtere og forfattere som punkdigteren Michael Valeur, samt Finn Abrahamovitz og Vagn Lundbye. De globale problemer fik vi ind på livet igennem Svend Holm Niensens foredrag om Palæstina, han er teolog, men har den særlige baggrund at være opvokset blandt palæstinensere. Greenpeace belyste holdninger og handlingsmuligheder overfor den økologiske trussel og Amnesty International belyste den politiske vold, sådan som den verden over kommer til udfoldelse over for samvittighedsfanger, der uden dom sidder fængslede og ofte udsættes for tortur, blot p. gr. a. deres politiske eller religiøse overbevisning.

Teateroplevelser er blevet et integreret led i hvert højskoleophold hos os, hvor vi jo i Vestjylland er særligt privilegerede ved at have hele 3 eksperimentalteatre, Tukák i Fjaltring, Odin Teatret i Holstebro og Team Teatret i Herning. Det blev til besøg alle tre steder, men i år vil jeg fremhæve særlige teateroplevelser på skolen, hvor man kom til, os udefra. I december måned fik vi besøg af dramatikholdet fra Andebølle Ungdoms-

højskole, som opførte et stykke de kaldte »Fremtid« med egne tekster og opsætning, det var tankevækkende og dygtigt lavet af de unge elever på 17-18 år. Vi havde i januar besøg af en fransk teatergruppe fra Dijon, »Contact Theatre«. Det er forholdsvis nystartet, og den forestilling vi så »Vent fou sur une oasis« (Der blæser en tosset vind i oasen) er deres første. Gruppens instruktør Didier Guyon, har deltaget i et af Odin Teatrets pædagogiske projekter og er inspireret deraf. Til dette arrangement inviterede vi eleverne fra Fjordvang Ungdomsskole.

Fredag den 4. marts havde vi igen besøg af fransk teater. »Théâtre Etonné« fra Paris opførte stykket »Escürial« på en scene, som bestod af et kæmpestort stykke sort fløj, som fortsatte op på nogle stativer og agerede bagtæppe. Dette arrangement forstærkede stykkets kropslige og mimiske intensitet. Stykket spillede af 2 mænd og bevægede med et fint og ligefremt udtryk for mandlig sanselighed. Vi mødte 2 personer, roller, eller rettere 3: En konge og en nar. Dronningen, som ligger for døden et andet sted, er forelsket i narren. Kongen forsøger desperat at tvinge narren til at blive i sin rolle. Derved bliver han selv til nar, og rollerne byttes om. Da de 2 således får forudsætninger for at identificere sig med hinanden, opstår der sympati og et kærlighedsforhold mellem de to mænd. Stærkt teater. Instruktøren, Bernard

Colin, har ligeledes arbejdet sammen med Odin-teatret.

Således har vi i det forløbne år her i Vestjylland haft lejlighed til at opleve, hvorledes Odin Teatret inspirerer og influerer gruppeteaterlivet ude i verden.

Endelig havde vi besøg af en stor trup af elever fra Eriksminde Efterskole ved Odder, der i anledning af Grundtvig-jubilæet havde lavet og opsat stykket »Dagen før den lange nat« med baggrund i den nordiske myte om aserne, der lod sig forlede til at bygge en mur uden om Asgård og dermed mente een gang for alle at have beskyttet sig imod jætternes an-

slag, naturligvis blev muren væltet! Men eleverne vidste hvad de gjorde.

Filmoplevelser er noget vi selv skaber på skolen. Til hver weekend er der hjemlånt spillefilm eller dokumentarfilm. Derudover etablerede filmværkstedsholdet og Erik en filmklub, hvor man hjemtager nyere og mere eksperimenterende film. Det blev til så forskellige filmoplevelser som »Oliver Twist« og Jytte Rex' »Veronicas svededug«.

Husmøderne synes jeg fungerede virkelig konstruktivt. De blev ikke for langvarige, man mødte op og fik truffet vigtige beslutninger omkring dagligliv og fest. Det blev til mange

veltilrettelagte fester med et opfindsomt underholdningsprogram, der ofte omfattede alle elever, det blev f. eks. til en heldagstur til brunkulslejerne og Asger Jorn-museet i Silkeborg og meget andet kunne nævnes.

Emneugen i marts måned bød på flere projekter. Et stort hold på over 20 elever drog med Sophie til Ærø for at studere ø-landskab og kultur, med udgangspunkt i Ærøskøbing, hvor man holdt til bl. a. på højskolen, præstegården og hos Anna Sophie Seidelin i Nørregade. Erik drog med en mindre gruppe til Amsterdam, hvor man studerede hollandsk arkitektur og malerkunst og gik på

museer. En anden gruppe arbejdede med sort teater hjemme og nåede frem til at kunne præsentere en virkelig fin forestilling, det var Strit og Lis, der var hovedkræfter i det projekt. Vi var en lille gruppe, der tog fat på at studere angst og »Begrebet Angst« hos Kierkegaard, det var en stor opgave på for kort tid. Emneugen bryder den daglige rutine op og den bringer ny energi og nye vinkler på det videre forløb og måske skulle vi i forløbet lave flere sådanne projekter.

3 gange om året møder vi gamle elever på skolen. Først fastelavnsmiddagen, som bliver arrangeret af elever

og lærere. I år valgte man at anskue BZ-problematikken i dens forskellige aspekter og illustrere de reaktioner og holdninger, som samfundet aktuelt afspejlede. Jeg ved ikke hvor heldigt emnevalget var, skønt vigtigt og aktuelt nok, men måske var fastelavnstfesten ikke det rette tidspunkt at vælge. Folkemusik-weekenden, som elevforeningen arrangerer, er den anden lejlighed som byder sig til for gamle elever at se skolen og mange benytter sig af det. Der bliver danset og snakket, men da der jo er mange andre mennesker på skolen bliver der ikke noget samlet for eleverne som sådan. Endelig er der så det årlige elevmøde arrangeret af elevforeningen, hvor også generalforsamlingen afholdes, det kan I læse om andetsteds. I år valgte man at lægge et undervisningsforløb ind, således at dramatik og naturvandring, og oplevelse ved en aftenforestilling på scenen gik op i en højere helhed, der dramatisk illustrerede, hvor vanskeligt en moderne familie kan have det med at skabe en hyggeaften i hjemmet, når fritidsaktiviteter, massemedier og omsorgstilbud frister og opsplitter familien og generationerne.

Højskolen har i årets løb haft en lang række offentlige møder, som eleverne også kunne deltage i, hvis de havde lyst. Det er ønskeligt med en bred dialog med omegnen omkring hvad der foregår i tiden. På andet år fortsatte Ringkøbing amtsråd deres

møderække på højskolen, nu med overskriften »Livsvilkår i 80'erne«. Mange foredragsholdere kunne fremhæves, men her vil jeg gerne pege på nu afgåede undervisningsinspektør Vilhelm Niensens foredrag »Mennesket og industrikulturen« hvor han på tankevækkende måde viste, i hvor høj grad samfundets institutioner er præget af industrikulturens systemtænkning. Erik Sigsgaards foredrag »Fremtidens børn og familie« pegede optimistisk på, at børn og unge i dag er langt mere velformulerede end tidligere og i høj grad bestemmes af værdisæt, som udspringer af deres egen verden, som den tager sig ud i de institutionsammenhænge, de oftest lever i. Børn er mindre undertrykte i vore dage. Ejvind Larsen sluttede foredragsrækken flot med foredraget »10 positive træk om dagens Danmark«, hvor under han også tog forskud på Grundtvig-jubilæet og med en begejstret optakt gjorde det helt naturligt, at forsamlingen brød ud i at synge »I al sin glans nu stråler solen«, Grundtvigs vidunderlige pinsesalme.

Højskolens efterårsmøde havde forfatteren Anna Sophie Seidelin som taler og for fuldt hus holdt hun forsamlingen i ånde til genfortællingen af Dostojevskijs roman »Idioten«. Kirkeligt Samfund bragte Britta Hauge til højskolen, hvor hun talte om »Myte og menneskesind« for en stor forsamling. Ringkøbing Husholdningsforening holdt en række møder

på højskolen med bl. a. højskoleforstander Frederik Christensen, Vrå, som en af talerne.

I år vil jeg gøre min omtale af sommerkurserne ret kort. Ikke at de alle ikke er en omtale værd, for de var vellykkede og stort set alle med fuldt hus. Mønsteret med 5 ældrekurser af 14 dages varighed og 6 temakurser af 1 uges varighed har vi fastholdt. Med de mange skiftende kursisthold, bliver sommerskolen for os lærere mere hektisk, men også udfordrende og spændende, måske netop fordi oplevelsen og indholdet skal erobres på så kort tid. Sidste år omtalte jeg kurset »Søliv og kystkultur« mere udfør-

ligt som et eksperiment. I år vil jeg omtale kurset »Folkeliv og Sundhed« lidt udførligere. I stedet for, som vi plejer, at have foredrag 3 gange om dagen ønskede vi på dette kursus til dels også p. gr. a. selve emnets karakter, at skabe en vekselvirkning imellem teoretiske, analyserende foredrag om formiddagen, og litterære tekster fremført af kunstnerne selv om eftermiddagen, for endelig om aftenen at lade kursisterne forholde sig til det hørte og oplevede i kreative værksteder med dramatik, digterværksted, tegning og malning som billedproduktion eller fortælling og dans. Vi fornemmede, at der kom en helhed ud

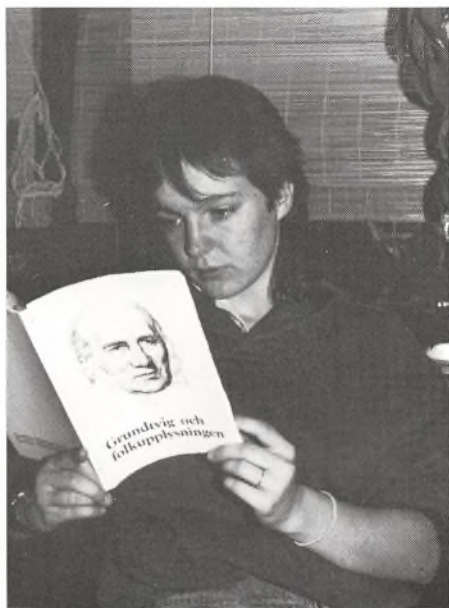
af det i den venlige vekselvirkning mellem krop og sjæl, så vi vil næste år på dette kursus arbejde videre ad den vej.

Er man på højskole bliver man bevæget så man selv bevæger sig. Det sker jo også og skal ske i medarbejdergruppen. Sidste år tog vi afsted med Poul Hillerup og Boye. I år har vi måttet tage afsked med Anne Buhl, der i januar i år sagde sin stilling op og fratrådte pr. 1. september. Der stod berettiget respekt omkring Annes faglige dygtighed og indsats. Signe Jepsen har nu overtaget vævefaget og skolen ser med fortrøstning på hovedfagets videreførelse. Erik Engberg forlader skolen pr. 1. oktober d. å. efter igennem 3 år at have varetaget undervisning bl. a. i kunsthistorie og filmværksted og gjort det på en inspirerende måde. Ved siden heraf påtog Erik sig hvert år arbejdet med at få stablet en filmklub på benene. Vi vil gerne sige Erik tak for hans indsats på højskolen og håbe at han efter endt universitetsstudium vil vende tilbage til en tilværelse som højskolelærer.

Vi bliver alle sammen flyttet lidt, når der kommer nye mennesker, det giver nye vinkler. Vi vil gerne byde velkommen til Knud Bjarnov, uddannet på kunstakademiet i København og med mangeårig undervisningserfaring på seminarium, folkeskole og i højskolen. Knud har overtaget undervisningen i kunsthistorie, keramik og selvforsyningsværksted. Bent Mikkelsen er blevet ansat på fuld tid og underviser nu, foruden i litteratur og idehistorie i gymnasitik og guitarspil. Vi nærer nu fortrøstning til gennem forenede kræfter at kunne gøre et godt stykke højskolearbejde og selv udvikle os der-ved.

Hermed slutter mit overblik over året der gik, jeg er overbevist om, at nogle vil synes jeg har overset vigtige oplevelser og begivenheder, det kan ikke være anderledes, – det vigtige kan jo oftest slet ikke dækkes ind af overskrifter og ydre benævnte begivenheder. Det vigtigste vil altid være det imellem linierne, og der har vi hver vores opgave i trofasthed.

Kære Algot

Sidst, da jeg var på højskolen, bad du mig om at skrive noget om, hvordan en udlænding oplever en dansk højskole. Så vil jeg meget gerne prøve at skrive noget om det.

Jeg hedder Ann Cs. D'Haenens, blev født i 1961 og er belgier. Jeg bor i Anderlecht en forby fra Bruxelles. En by med mange problemer, især: kampe om sprog, økonomi, arbejdsløshed osv. Vi lever af industri, turism om sommeren og import. Vi er: 10 millioner, alt for mange for sådan lille land. Det eneste jeg tænker på, det er at emigrere. Da jeg blev færdig

med skolen i 1982 havde jeg lyst til at gøre et eller andet i et udland. Jeg var træt af alle problemerne og vil se noget omkring mig.

Sammen med organisationen ICYE (International Christian Youth Exchanges) kom jeg til Danmark. Boede først 4 måneder i Århus og arbejde hos en fotograf om dagen, og om aftenen sammen med en amatørteatergruppe. Så blev jeg mere og mere interesseret i teater, og forlangede mere af mig selv. Til sidst prøvede jeg højskolen, men vidste ingenting om det. Alt hvad man fortalte mig om højskole, kunne jeg ikke tage alvorligt. En skole hvor man kan bo på og ikke skal læse til eksamen, og man mindst skal have 25 timer om ugen, og selv vælge de fag man gerne vil have. Det var noget utroligt, men det blev meget hurtigt til sandhed.

Jeg tilmeldte mig til forårskurset '83. Da jeg ikke havde råd til at betale opholdet med, bryde jeg mig om til at arbejde på skolen. Jeg malede hele december måned og arbejdede sammen med Tage. Han var bare så venlig, at jeg følte mig snart hjemme. Men ikke alene Tage sørgede derfor, også mange lærerne og især eleverne. De spurgte mig snart om at komme og bo på samme gang som dem. En højskole kan jeg bedst samle med en

stor familie, og jeg følte mig også hele tiden en del af familien. Jeg havde det utroligt godt. Bare jeg kunne snakke ordentligt dansk. Det var det værste jeg skulle overstå.

Da kurserne var forbi, hjalp jeg med rengøring. Kort sagt at være på højskolen var noget utroligt fantastisk, som jeg kan bare blev ved med at snakke om, og sandsynligvis aldrig vil glemme.

Efter højskolen arbejde jeg på en bio-dynamisk gartnerie i Vejle, og efter tog jeg på ferie til Sverige. Da jeg kom hjem i Belgien igen, tænkte jeg

med det samme på at tage tilbage til DK. Det var enig meget bedre at bo derned. Så håber jeg også at jeg skal engang komme ned og besøge højskolen, og så vil jeg også sige tusinde tak fordi I var så venlige og hjælpsom for mig.

Tak til allesammen.

Kærlig hilsen og på gensyn

*Ann D'Haenens
Blijdschapstraat 57
1070 Brussel
Belgien.*

To år efter

Tænk, den 1. oktober var det to år siden, jeg første gang så Vestjyllands Højskole, og hvem husker ikke den første dag og de tanker, man gjorde sig om de kommende måneder. Hvem var de mennesker, man skulle leve sammen med, hvordan var lærerne, og var højskolelivet nu noget, man kunne holde ud?

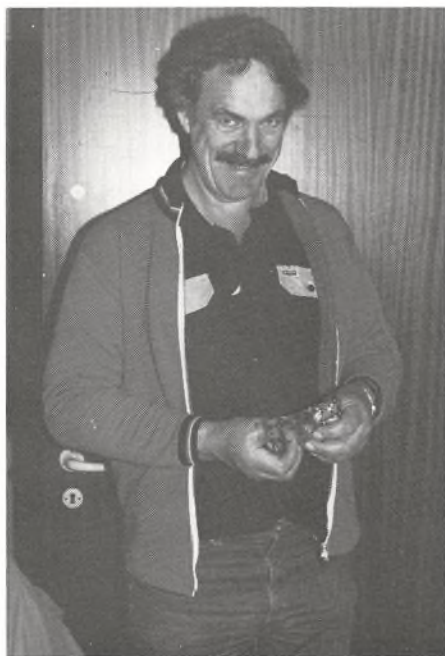
Da jeg sad ved kaffebordet i spisesalen, havde jeg mest lyst til at løbe hjem igen, men da jeg ikke kendte tog- og busforbindelser, måtte jeg blive, til jeg havde undersøgt dem.

Og så viste det sig, at jeg blev helt vild med det, og blev i syv måneder,

selvom jeg efterhånden godt kunne finde DSB's store plan, som, alle jo ved, ligger hos Charles på kontoret.

Jeg blev så bidt af højskolelivet, at jeg ikke helt kunne slippe det, men gik ind i elevforeningens bestyrelse. Det betyder jo i hvert fald, at jeg stadig har en gyldig grund til at komme på højskolen med jævne mellemrum, og jeg får endda rejsen betalt!

Selvfølgelig er det meget mærkeligt, at komme til sit første bestyrelsesmøde og opdage, at DIN højskole er okkuperet af andre og nye elever, men alligevel går jeg med godt humør

i gang med mit andet år i bestyrelsen, for i løbet af det første år har jeg næsten vænnet mig til tanken om, at jeg må dele højskolen med andre.

Men de syv måneder på skolen er altså fortid, og for nylig satte jeg mig ned og tænkte på den tid og hvad den egentlig betød og betyder for mig. Dengang betød det, at jeg udfyldte en arbejdsløshedsperiode med noget der var konstruktivt, kreativt og kolonormt spændende om dagen. Det betød masser af det, der med et fint udtryk hedder socialt samvær, både om dagen, om aftenen og tit det me-

ste af natten. Det betød, at jeg lærte en mængde mennesker at kende, som jeg ellers aldrig ville have mødt, og lærte at holde af dem, hvad enten, det var en fisker på 54 år fra Lemvig, eller en københavner-knægt på 17 år. Det var spændende at møde dem, som havde oplevet livet både på retten og på vrangen, og det var spændende at møde dem, som først skulle i gang med livet. Det var også spændende at se, hvordan vi udviklede os sammen, og se de ideer og tanker, der blev barslet med. Og hvor var/er de dejlige allesammen!

I dag betyder højskoleopholdet, at jeg har fået en masse gode venner, som jeg holder meget af, blandt dem også lærerne på skolen og deres børn. Selvfølgelig er det ikke hele elevholdet, jeg har kontakt til, men til gengæld kan vi så være sammen om andre ting end højskolen, fordi vi stadig udvikler os, også hver for sig, og dermed kan vi udvikle hinanden, fordi højskolen i hvert fald gjorde mig mere åben for andre menneskers tanker og meninger.

Rent konkret betyder opholdet, at jeg er blevet en ihærdig fortaler for højskoletanken, og selvfølgelig især for et kursus på Vestjyllands Højskole, hvor man kan lære næsten alt, fra at ombygge en lade til et pragtfuldt opholdssted, til at fortælle eventyr og spille teater.

Kærlig hilsen

Marit Bertelsen (årgang 81-82).

Skolens driftsregnskab

<i>Udgifter:</i>	1981	1982
1. Løn til ledere og lærere	1.220.084	1.400.624
2. Bygninger, arealer og lokaler	269.976	182.007
3. Opvarmning, el, rengøring	395.814	458.757
4. Afgifter og bygningsforsikringer	25.159	33.097
5. Leje af lokaler	3.900	4.470
6. Prioritetsrenter	159.294	185.070
7. Administration, materialer, inventar	560.554	660.856
8. Revision	26.605	22.000
10. Kostudgifter o. a. uden tilskud	807.849	952.076
Overskud	54.042	371.832
	<hr/>	<hr/>
	3.523.277	4.270.789
<i>Indtægter:</i>		
20. Statstilskud	1.894.444	2.114.143
21. Lejeindtægter	37.160	39.969
23. Renteindtægter	33	4.411
24. Andre indtægter	39.675	45.029
26. Skolepenge	1.551.965	2.067.237
	<hr/>	<hr/>
	3.523.277	4.270.789
STATUS:		
<i>Aktiver:</i>		
Likvide midler	8.666	226.608
Tilgodehavender m.v.	190.612	206.780
Inventar m.v.	259.606	195.000
Ejendomme	7.800.000	8.300.000
	<hr/>	<hr/>
	8.258.884	8.928.388
<i>Passiver:</i>		
Kortfristet gæld	542.809	514.685
Prioritetsgæld	2.626.436	2.736.745
Egenkapital	5.089.639	5.676.958
	<hr/>	<hr/>
	8.258.884	8.928.388
ÅRSELEVTAL	<hr/>	<hr/>
	58,7	66,9

Om økonomien

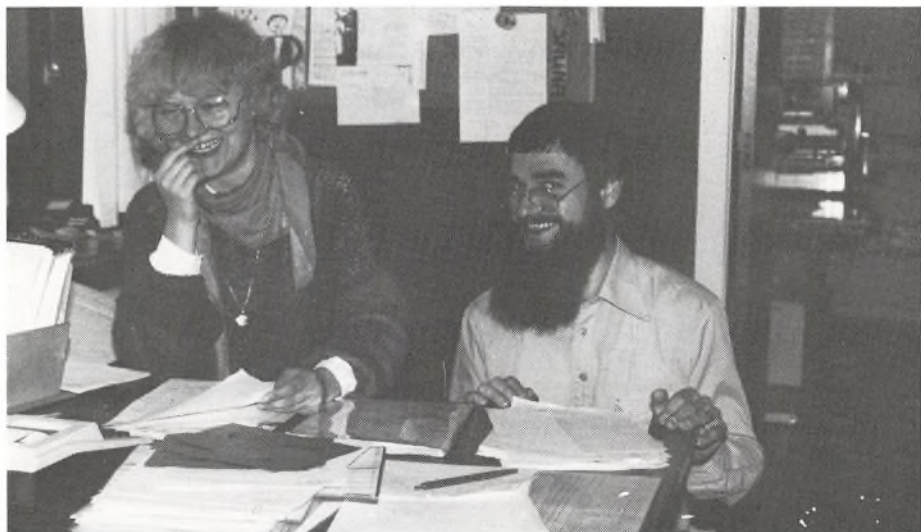
Resultatopgørelsen for 1982 bærer præg af en stærkt forøget søgning til skolen. Fra 1980 til 81 en stigning i elevtallet på 17 % og fra 1981 til 82 en stigning på 14 %. Ikke mindst en fyldt vinterskole har glædet os. På sommerkurserne var tilslutningen til tider så stor, at vor normale kapacitet var overskredet – man medbragte selv telte og campingvogne, der var ikke plads i spisesalen, så ind imellem var der dækket op i gangen. Selv om vi naturligvis ikke ønsker at byde vore kursister urimelige forhold, glæder vi os over at mærke en så stor interesse for vore kurser, at kursisterne fandt på alle mulige udveje for at kunne deltage. De voldsomme spidsbelastninger vil vi dog fremover søge at

undgå – specielt køkkenet har kun overlevet 1982 ved hjælp af mirakler.

Det fine resultat i 1982 har gjort det muligt for os at gøre os fri af den gældsbyrde, vi satte os i i forbindelse med isoleringsarbejder i 1981 og indretning af laden til værksteder i 1982. Desuden vil vi i 1983 – ved hjælp af forventet positivt resultat her – kunne betale den vindmølle, vi forventer at kunne rejse i december måned 1983.

Vi forventer og håber i 1985 at kunne gennemføre et større moderniserings- og ombygningsprojekt og mener, ved at have gennemført vore »mindre« projekter, at have styrket vor evne til at gå ind i et større byggeprojekt.

Charles Gam.

Elevforeningen – din forening!

Efter et højskoleophold med liv og glade dage i samvær med andre mennesker spredes folk pludselig for alle vinde, det lille højskolesamfund opløses, og et nyt kapitel i ens tilværelse tager sin begyndelse. Selv om der i afskedens stund lyder ivrige røster om at bevare kontakten til skolen og kammeraterne, er det til syvende og sidst kun få der vedligeholder forbindelsen.

De fleste finder i tidens løb ud af, at det er en illusion at fortsætte samværet uden for højskolens grænser, fordi det kollektive grundlag, den fælles dagligdag ikke længere er en realitet. Tiden kan ikke skrues tilbage, og svundne tiders fælles oplevelser kan ikke gentages. Højskoleopholdet indtager således en mere eller mindre fremtrædende plads i ens bevidsthed og betragtes i erindringens skær.

Denne naturlige reaktion behøver dog ikke resultere i desinteresse for højskolelivet i sig selv. Der kan givetvis anføres andre grunde til at forbindelsen til højskolen og eleverne for manges vedkommende er afbrudt, selv om ønsket om at bevare kontakten er tilstede.

Netop på dette springende punkt kommer Vestjyllands Højskoles Elevforening ind i billedet. Elevforenin-

gen er den varme linie til højskolen, den medie-rene faktor mellem DIG og skolen. Det er DIN forening, så derfor brug den. Vær med til at forme dens profil!

Som nævnt andetsteds her i bladet ser den nye bestyrelse det som sin hovedopgave at komme i kontakt med såvel nye som gamle elever. Elevforeningen er en levende forening, som DU skal være med til at puste liv i. Stikordet er som sagt: ELEVKONTAKT! Tag del i foreningsarbejdet og vær med til at aktivere de gamle elever. Elevforeningens medlemstal er forsvindende lille i sammenligning med de hundreder af elever, som i en periode har haft deres daglige gang på skolen – det vil vi med DIN hjælp forsøge at råde bod på ved at gøre en ekstra indsats for at få gamle og nye i tale. Tænk på alle de fordele der er forbundet med at være foreningsmedlem: Du får bl. a. tilsendt årsskriftet og indbydelser til diverse arrangementer samt kursusprogrammer, og bliver derudover løbende informeret om hvad der sker, hvorfor og hvornår.

Musikfestival, elevmøde og fastelavnsvest er de årligt tilbagevendende begivenheder som du kan deltage i, hvis du er medlem. Mød de gamle hoveder igen og lær nye at kende om-

kring nogle fælles aktiviteter. Så derfor: Bliv medlem af Vestjyllands Højskoles Elevforening – og husk at betale elevkontingent!

Bestyrelsen brænder inde med mange gode ideer og forestillinger vedrørende tilrettelæggelsen af det kommende års foreningsarbejde. I

den nærmeste fremtid vil I blive informeret om vore planer, og vi håber, at I aktivt vil bidrage til at føre dem ud i livet, samt selv komme med forslag som sætter gang i maskineriet.

Britta Lehfeldt,
bestyrelsesmedlem.

Elevforeningens bestyrelse

På elevforeningens generalforsamling blev der valgt en ny bestyrelse bestående af syv medlemmer plus en suppleant. Jævnfør referatet af generalforsamlingen andetsteds her i bladet er der sket en kraftig udskiftning af bestyrelsesmedlemmerne. Tre af de gamle rotter – Torben, Per og Thomas – deltager dog stadigvæk aktivt i foreningsarbejdet som arrangerer af den årlige musik-weekend.

Fordelen ved nedsættelsen af dette 3-mandsudvalg, der udelukkende beskæftiger sig med musikfestivalen, er at bestyrelsen får mulighed for at arbejde mere intensivt med andre vigtige opgaver til foreningens ve og vel.

Den nybagte bestyrelses medlemmer har konstitueret sig på følgende måde:

Erik og Jørgen er medarrangører af musikfestivalen i samarbejde med 3-mandsudvalget og således kontaktpersoner mellem bestyrelsen og udvalget.

Marit varetager foreningens økonomiske interesser og tager med glæde imod elevkontingent. Der-

udover er hun sammen med Niels repræsenteret i skolens bestyrelse.

Niels og Britta er med til at redigere årsskriftet.

Derudover er vi alle indstillet på at slå et slag for at forbedre elevkontakten – at informere og aktivere nye som gamle elever – og ikke mindst opfordre folk til at blive medlemmer.

I skreven stund har vi endnu ikke haft mulighed for at udarbejde en slagplan i fællesskab, som det bliver tilfældet på vores næste bestyrelsesmøde.

Jeg vil samtidig benytte lejligheden til at sige en stor tak til den gamle bestyrelse for det stykke foreningsarbejde, de har udført i deres lange karriere som bestyrelsesmedlemmer.

Vi håber at vi kan trække på jeres erfaringer, og ligeledes at I er trygge ved at lægge det fremtidige arbejde i vore hænder.

På bestyrelsens vegne
Britta Lehfeldt.

Elevforeningens bestyrelse

Marianne Mogensen,
Damagervej 7, 1. tv.,
8260 Viby J.
Tlf. arb. til 1. marts (06) 21 26 00.

Britta Lehfeldt,
Jacobys Alle 13,
1806 Kbh. V.
Tlf. (01) 21 51 01.

Erik Alkier,
Krumstrupvej 12,
5750 Ringe.

Niels Thomsen,
Silkeborg Højskole, Platanvej,
8600 Silkeborg.
Tlf. (06) 35 11 52 (Forældre).

Jørgen Madsen,
Willemoesgade 14,
8200 Århus N.
Tlf. (06) 10 75 85.

Morten Chr. Hebsgård,
Nyborgvej 434,
5881 Skårup.
Tlf. (09) 23 11 74.

Marit Bertelsen,
Frederiksberggade 19,
7323 Give.
Tlf. (05) 73 50 86.

Inger Østerdal Sørensen,
Grønnegade 113, 2. th.,
8000 Århus C.

Musik-weekend:

Torben Brohus,
Sadolinsgade 35,
5230 Odense M.
Tlf. (09) 17 98 02.

Per Slynborg,
Åkildevej 28, 1.,
5762 Vester Skerninge.
Tlf. (09) 24 36 58.

Thomas Petersen,
Efterskolen Smededal,
4440 Mørkøv.
Tlf. (03) 47 40 45.

Elevforeningens generalforsamling den 24. september 1983

Dagsorden:

1. Beretning.
2. Regnskab.
3. Beretning fra udvalg.
4. Indkomne forslag.
5. Bestyrelsesvalg.
6. Revisorvalg.
7. Eventuelt.

Ad. 1: 54 fremmødte, Thomas bød velkommen og Boye blev enstemmigt valgt til ordstyrer. Marit aflagde en fin beretning, som fik bifald. Ingen kommentarer.

Ad. 2: Per gjorde redefor regnskabet. Foreningsregnskabet for 83 gav et underskud på 1125 kr., som blev dækket af formuen fra 82. Der lød røster om kontingentforhøjelse, medlemstallet er også for lavt. Forslag om båndmusik i stedet for levende til elevmødet, for at nedbringe underskuddet – bestyrelsens afgørelse. Kraftigt fald i billetindtægterne fra musik-weekend – færre gæster. – Til gengæld stigning i tøjsalg. Underskud på knap 5000 kr., som dækkes af overskuddet fra 82. Ingen spørgsmål eller kommentarer. Godkendt.

Ad. 3: Ingen udvalg, ordstyreren foreslog, man drøftede musik-weekend. Snak om, hvordan underskuddet undgås. Priser, telt/ikke telt, mere

PR, flere små festivaller. Kontakt med musikerne fremover.

Ad. 4: Per, Torben og Thomas fremlagde forslag om at nedsætte et 3-mandsudvalg (+ 2 bestyrelsesmedlemmer) til at lave musik-weekend. Forslaget gik ud på, at 3-mandsudvalget valgtes samlet. Efter 2 timers diskussion besluttede generalforsamlingen, at der skulle dannes et udvalg på 3 medlemmer til at lave musikfestival i 1984 suppleret af 2 bestyrelsesmedlemmer. Med kraftigt bifald blev Per, Torben og Thomas valgt til 3-mandsudvalget.

Ad. 5: På valg var Per, Torben, Mette og Caroline og ingen af dem ønskede genvalg. Endvidere ønskede Thomas, grundet arbejdspress, at gå ud af bestyrelsen i utide. Den nye bestyrelse blev således: Erik og Marit, som sidder fra sidste år, Britta, Niels, Marianne og Morten blev valgt for 2 år, Jørgen blev valgt for 1 år (suppleant for Thomas) og Inger blev suppleant.

Ad. 6: Boye var på valg og blev genvalgt med bifald.

Ad. 7: Niels Jørgen orienterede om skolens planer: I løbet af 5 uger rejses en vindmølle, overetagen over klasseværelserne laves i foråret til 3 lærerboliger og køkken- og spisesals-

planerne er rykket længere frem. Ny lærer i keramik, selvforsyningsværksted og tegning er Knud, og Erik forlader skolen pr. 1. oktober. Nye fag, som »Børnebogen« og guitar-spil føjes til læseplanen, og endelig blev gene-

ralforsamlingen oplyst om, at skolen ikke længere modtager elever på 7 måneders ophold, men kun 3 eller 4 måneder.

Derefter var generalforsamlingen afsluttet.

Årsberetning

I år blev det så min tur til at komme med en årsberetning. Det har jeg aldrig prøvet før, mest logisk at starte med elevmødet i -82. Det kan jeg tydeligt huske – det var dengang jeg kom i bestyrelsen og Per Højholt å sån' ikk'? – og fest!!! Ellers vil jeg ikke sige noget videre om den, for Torben har skrevet en fin beretning om elevmødet i årsskriftet fra 82. Kun nævne, at vi havde et godt møde, efter min mening med en godt mixet cocktail af gensynsglæde, nostalgi og feststemning.

Den nye bestyrelse havde et møde allerede søndag *formiddag*, hvor Erik og jeg (nye medlemmer) fandt ud af, hvem vi skulle arbejde sammen med i det kommende år. Rimeligvis p. g. a. tidspunktet blev der den dag ikke fundet ud af så meget mere. Hvem har oplevet, at der nogensinde kom noget konstruktivt ud af et møde kl. 9.00 søndag formiddag?

Næste møde konstituerede vi os, vigtigst med kasserer, da han jo udbetaler rejsepenge, og vi blev delt ud på forskellige arbejdsopgaver. Derefter har vi haft møde med 1 1/2–2 måneders mellemrum. Der har været mange ting oppe at vende på vores møder, men en del af tingene er ikke blevet gennemarbejdet fordi hoved-

kræfterne er blevet brugt på folke-musik-weekenden. Vi har ikke haft et eneste møde, hvor det ikke har stået på dagsordenen. Vi har planlagt, justeret, redigeret, inviteret og fokuseret på den weekend.

Den løb af stabelen den 16.–17. juli. Økonomien overlader jeg til Per, men desværre nåede tilskuertallet i år kun op på ca. 800, fordelt på de to dage og musikmæssigt må vi erkende at der var større forvirring i år end nogensinde før. De fleste af de tilstedeværende er klar over, at *visse* bands meldte afbud i sidste øjeblik med mere eller mindre gyldige grunde så som mere indbringende arrangementer o. l. Heldigvis var der så andre af de medvirkende, som var villige til at tage et ekstra nap, og gjorde det med bravour. Mit personlige indtryk af weekenden, er, at alle lærte at leve med afbud og forvirring, og at der trods alt lød musik overalt på og omkring skolen næsten 32 timer i træk, og alle syntes at hygge sig.

Så har Per og Thomas siddet som repræsentanter for os i skolens bestyrelse. Der har i år ikke været så meget tid til medlemspleje, men jeg var i foråret på besøg hos det daværende hold, hvor jeg forsøgte at give dem et indblik i elevforeningens og bestyrel-

sens arbejde, og det må så være dem, der skal vurdere, om det blev gjort på en nogenlunde god måde.

Endvidere har elevforeningens medlemmer jo som sædvanligt været inviteret til fastelavnsfest her på skolen. Da jeg selv var forhindret i at møde op, spurgte jeg de andre, og da lød svaret så nogenlunde, at der hav-

de været noget af det, der havde været som det plejede, noget havde ikke været som det plejede, og det var vist henholdsvis tøndeslagning og en hap-pening. – Men der havde været fest.

Det håber jeg også vi engang når frem til i dag. – Fortsat godt elev-møde!

Vestjyllands Højskoles elevforenings regnskab for perioden sept. 1982 til sept. 1983

Indtægter:

Kontingent 88 medlemmer		3.525,00
Renter girokonto		69,36
Indtægter ialt		<u>3.594,36</u>

Udgifter:

Musik og foredragsholder ved elevmøde sept. 1982	3200,00 kr.	
Tilskud fra skolen	1200,00 kr.	2000,00
Porto		1458,00
Årsskrifter		918,75
Kopier		181,40
Kuverter		162,00
Udgifter ialt		<u>4.720,15</u>

Årets underskud		<u>1.125,79</u>
-----------------------	--	-----------------

Formue:

Kontant kassebeholdning		462,05
Girobeholdning		1.607,49
Formue ialt		<u>2.069,54</u>

Regnskabet er gennemgået og godkendt.

Charles Gam.

Harald Boye Jensen.

GYMNASTIKSAL: REBILD SPILLEMÆNDENE AMIKK THOMAS INGOLF'S ORKESTER HELEN, HOULE,
 KNUD OG TORBENS ORKESTER TØBERG SPILLEMÆNDENE PÆR BESTUER HANNE OG KELD MED VENNER URTE
 SØREN CHRISTENSEN MED FLERE JOHN MADSEN M.F.L. HELGE ENGELBRECHT TILT I HAVEN: IRANSKE
 WONDRA AVTEN JORDENS SALT LASSE OG MATHILDE FANØ MUSIK SÆVSMULD LØRDAG KL. 10-02
 SØNDAG KL. 10-17 BILLETPRISER: HELE WEEK-ENDE 10,- HELE LØRDAGEN 45,- LØRDAG 12-02 55,-
 HELE SØNDAGEN 45,- SØNDAG 14-17 25,- OPLYSNINGER: PER SLVINGBORG TLF. 09 243652

VESTJYDER OG SPILLEMÆND
FOLKEMUSIK WEEKEND
16 OG 17 JULI 1983
VESTJYLLANDS HØJSKOLE
VELLING RINGKØBING

©1983 VESTJYLLANDS HØJSKOLES ELEVFORENING

Line Per

Slutregnskab for Vestjyder og spillemænd 1983

	<i>Indtægter:</i>	<i>Udgifter:</i>
Kontant tilskud, Sparekassen SDS	300,00	
Kontant tilskud, Jyllands Kreditforening	500,00	
Kontant tilskud, Ringkjøbing Landbobank	500,00	
Billetsalg	50.285,00	
Ølsalg, teltet	17.132,70	
Ølsalg, foredragssalen	13.033,00	
Ølsalg, gymnastiksalen	8.320,00	
Ølsalg, Pejsestuen	3.067,00	
Ølsalg, gamle elever	2.546,00	
Salg af trøjer og plakater	1.810,00	
Musik		29.736,00
Transport		15.305,25
Leje af telt		9.760,00
Tuborgdepotet		9.601,30
Carlsbergdepotet		8.040,75
Momstilsvar		8.926,00
Cigaretter, vin m.v.		4.785,05
Trykning af plakater		2.800,00
KODA-afgift		2.060,85
Vestjyll. Højskole (porto, kopier samt div. udl.)		3.640,25
Leje af musikanlæg		1.610,40
Porto- og tlf.udlæg best.		1.569,75
Højmark EL-forretning		1.231,45
Leje af borde og bænke og gulv		1.784,25
Diverse udgifter		1.511,75
Ialt	97.493,70	102.363,05
Overført fra 1982	17.350,25	
Indestående på konto		12.480,90
Balancesum	114.843,95	114.843,95

Ollerup den 20. september 1983.

Per Slyngborg.

Kalender 1984

3. marts: Fastelavnsfest.
21.–22. juli: Folkemusik-week-end.
22.–23. september: Elevmøde.

Korte kurser 1984

TEMAKURSER:

- 10.5.–22.5.: *Vævning* v. Signe.
23.6.–6.7.: *Søliv og kystkultur* (med sejlads i den norske skærgård) v. Algot.
23.6.–29.6.: *Værkstedskursus* med tegning og maling v. Knud.
30.6.–6.7.: *Fantasi og virkelighed i moderne dansk litteratur* Medv. bl. a. Jørgen Gleerup, Per Højholt, Anne-Marie Mai, Michael Strunge, Jens Smærup Sørensen, Martin Zerlang, Henrik Have og Bent Mikkelsen.
7.7.–14.7.: *Gøgleren i sin samtid* v. Algot + DATS.
14.7.–20.7.: *Folkemusikværksted og Sct. Hansfest*. Harmonika, violin, ballade, gammeldans, eventyr og festtradition, traditionsbærere fra egenen, v. Sophie og N. J. m. fl.
23.7.–29.7.: *1984 – og hvad så?* *Utopier* vil blive emnet for Folkeliv og Sundhedskurset. Medv. bl. a. Jytte Borberg, Vagn Christesen, Charlotte Strandgaard, Jakob Oschlag, Birgit Bjørnvig, A. P. Sø-

rensen, Sophie og Niels Jørgen Nedergaard.

- 30.7.–5.8.: *Myterne og Grundtvig »åndens landskab og vejene dertil«* v. bl. a. Ejvind Larsen, Jørgen Gleerup, Johs. Christensen, Anna Sophie Seidelin, Bent Mikkelsen, Sophie og N. J. Nedergaard.

ÆLDREKURSER:

- 10.5.–22.5.: *Kulturliv i Vestjylland* v. Algot og Knud.
24.5.–5.6.: *Natur og digtning, Krop og sjæl, Folkesagn og Eventyr* v. Bent, Sophie og Niels Jørgen.
7.6.–19.6.: *Natur og Folkeliv på vestkysten, fra vadehav til Limfjord* v. Signe, Boye og Ruth.
9.8.–21.8.: *Dansk Kulturhistorie* v. Knud, Ruth og Bent.
23.8.–4.9.: *Vestjyske kirker* v. Boye og Ruth.

Forlang særskilt brochurer.

6. januar – 27. april 1983

1. oktober – 22. december 1983

Elevfortegnelse 6. januar – 27. april 1983

Lis Andersen, Skovsvinget 7, Rodskov, 8541 Skødstrup
Hanne Anderson, Kirkestræde 5, 4040 Jyllinge
Lars Thoudal Bech, Ramsingsvej 26, 1. mf., 2500 Valby
Lene Drachmann Bundgård, Nøddelunden 16, 6705 Esbjerg Ø.
Any Christensen, Christoffersens Allé 102, st. mf., 2800 Lyngby
Lars Christensen, Østergade 28, 8500 Grenå
Ann Christiansen, Nygade 2 st. th., 2650 Hvidovre
Ann D'haenens, Blijdschapstraat 57, 1070 Brussel, Belgien
Maria Dyrting, Østersøgade 36, 1. th., 1357 København K.
Gitte Væring Eriksen, Svenstrupvej 5, Vinding, 7550 Sørvad
Jeanette Fyhr, Ankermandsvej 11, 2650 Hvidovre
Anita Frank Goth, Sakshøj 26, 4800 Nykøbing F.
Lone Green, Algade 6 C, 6950 Ringkøbing
Rita Hansen, Enghaven 4, 7260 Sdr. Omme
Morten Chr. Hebsgård, Nyborgvej 434, 5881 Skårup
Anette Muff Jensen, Spobjergvej 35, 10., 8220 Brabrand
Hanne Jensen, Valdemarsgade 31, 2., 8000 Århus C.
Jan Jensen, Troenstrupvej 17 A, 4690 Haslev
Mette Rehné Jensen, Hovedgaden 69, Nordby, 6720 Fanø
Susanne Nim Jensen, Spobjergvej 55, v. 5., 8220 Brabrand
Anni Nørager Jørgensen, Nørvang 26, 3460 Birkerød
Tine Knudsen, Dronningensgade 103, 7000 Fredericia
Martin Kristjansen, Munkedammen 42, 2650 Hvidovre
Fritz Steffen König, Ørskovvej 4, 7182 Bredsten
Lissi Lone Larsen, Halskovvej 37, 1., 4220 Korsør
Marianne Stemann Larsen, Klintevej 27, 5300 Kerteminde
Else Engell Lundstrøm, Tvedvej 141, 10. mf., 6000 Kolding
Anne Beck Lyngsie, Nyvangen 22, 2750 Ballerup
Laura Joop Madsen, Kong Valdemarsvej 2, 2840 Holte
Anne Marie Malling, Sagasvej 11, 8600 Silkeborg
Anne Marie Michaelsen, Præstegårdsvej 4, Øster Alling, 8963 Auning
Anette Mikkelsen, Karetmagervej 44, 8900 Randers
Anne Helene Mortensen, Fuglesangsvej 35, 3460 Birkerød
Marianne Mogensen, Damagervej 7, 1. tv., 8260 Viby J.

Marie Mortensen, Viftrupvej 16, 7540 Haderup
Anette Motzkus, Østervang 35, 6261 Bredebro
Lene Brun Moustsen, Ålborgvej 131, 8800 Viborg
Dorthe Marie Møller, Suravej 1, 8850 Bjerringbro
Lotte Møller, Hjortshøjparken 87, 8530 Hjortshøj
Anne Kamp Nielsen, Smedegade 2 A, 6950 Ringkøbing
Grete Berglioth Nielsen, Byvej 2, Dommerby, 7840 Højslev
Rigmor Nørregård, Nørregårdsvej 24, 7330 Brande
Bent Lægsgård Olesen, Farvergade 1 B, Fjølstervej, 6933 Kibæk
Henrik Olsen, Svendborgvej 3, st. mf., 6000 Kolding
Jeppe Osted, Ørvigvej 2, 6040 Egtved
Gert Pedersen, Vestergårdsvej 38, 1. tv., 2600 Glostrup
Hanne Torst Pedersen, Februarvej 17, 8210 Århus V.
Henning Pedersen, Flyvepladsvej 2, 6971 Spjald
Birgit Petersen, Grønnegade 39, 8000 Århus C.
Christina B. Petersen, Parkvej 3, Visby, 6270 Tønder
Marie Petersen, Haderslevvej 49, 6070 Christianfeld
Erling H. Poulsen, Østervang 15, 1. mf., 3400 Hillerød
Hanne Bedholm Rasmussen, Ivar Huitfeldtsvej 17, 2. tv., 8200 Århus
Karen Huld Rasmussen, Trillegårdsvej 92, 8210 Århus N.
Anne Huld Rasmussen, Astrupvej 2, 8881 Thorsø
Suzette Rasmussen, Søborg Hovedgade 36, 3. lejl. 2, 2860 Søborg
Ingermarie Hoffmann Rossi, Ørskovvej 4, 7182 Bredsten
Lene Sillasen, Havbakken 163, 6700 Esbjerg
Lene Sondaj, Nansensvej 55, 8700 Horsens
Kirsten Spangenberg, Teglkrogen 19, 8800 Viborg
Preben Steensgaard, Holmager 6, Velling, 6950 Ringkøbing
Niels Thorbjørn Svendsen, Banevej 3, 9891 Tolne
Gitte Rosager Sørensen, Klitrosevej, 8000 Århus
Inger Østerdal Sørensen, Grønnegade 113² th., 8000 Århus C
Pia Lehrmann Sørensen, Sælvidsvejen 138, 8791 Tranebjerg, Samsø
Lise Thomsen, Gudrunsvej 42, 2. th., 8220 Brabrand
Niels Jørgen Thomsen, Gl. Kirkevej 5, 8420 Knebel
Tina Stenhammer, Gyldenlakvej 1, 8900 Randers

Elevfortegnelse 1. oktober – 22. december 1983

Henrik Andersen, Ammitsbølvej 36, Ødsted, 7100 Vejle
Karen L. Andersen, Skjernvej 17, 6920 Videbæk
Lone N. Andersen, Djursvej 8, Vorup, 8900 Randers
Anni Brandt, Thyges Banke 15, 4400 Kalundborg
Anette Frydendahl, Møllevej 15, 9800 Hjørring
Jette Gelsbjerg, Karupvej 67, Fårbæk, 7470 Karup
Anita K. Hansen, Kantorparken 65, th., 8240 Risskov
Jette Hansen, Büllowsgade 54, 2. th., 8000 Århus C.
Mette Line K. Hansen, Dragevej 39, 4040 Jyllinge
Jytte Harritsø, Strandhøjsvej 7, 3050 Humlebæk
Maria C. Hermann, Fyrrevej 2, Tulstrup, 3400 Hillerød
Karl-Anton Holm, Svinget 12, Lind, 7400 Herning
Berith N. Jensen, Brundvej 5, 7700 Thisted
Eva B. Jensen, Ny Banegårdsgade 45, 5. th., 8000 Århus C.
Holger B. Jensen, Løvenholmvej 64, 8900 Randers
Kim B. Jensen, Sandvejen 10, Vindinge, 4000 Roskilde
Birgitte Jepsen, Erantisvej 23, 7800 Skive
Jannie Keiser, c/o E. Kaae, Marøgelhøj 5, 8520 Lystrup
Annemarie L. Kristensen, Hylkesvej 88, 8660 Skanderborg
Susanne Kuhlmann, Rosenhøj 13 A, st. tv., 8260 Viby J.
Michael Larsen, Brendhøjvej 4, Todbøl, 7700 Thisted
Greta Larusdottir, Laugarnesveg. 59, 105 Reykjarvik, Island
Mads L. Middelboe, Stationsalleen 46, vær. 607, 2730 Herlev
Bjarne T. Møller, Fjældevangenget 26, 8210 Århus V.
Margrethe Møller, Kobækvej 15, 4250 Skælskør
Hanne Nielsen, Fredensvej 24, 8850 Bjerringbro
Henrik Nielsen, Gærdesmuttevej 3, 3660 Stenløse
Marianne B. Nielsen, Hedegårdsvej 23, 8584 Tranehuse
Alex Nørgård, Fyensgade 18, 7800 Skive
Eva Pedersen, Ramten Søvej 2, 8586 Ørum, Djurs
Swein Ragwarsson, Barmahlid 6, 105 Reykjarvik, Island
Bodil Rasmussen, Dr. Sofiesvej 29, 4000 Roskilde
Mette K. Rasmussen, Dr. Sofiesvej 29, 4000 Roskilde

Ingeborg Refstrup, Ringkøbingvej 45, 7620 Lemvig
Laila Smidt, Assensgade 18, st. tv., 8000 Århus C.
Dorthe B. Sørensen, Toftegårdsvej 17, Voel, 8600 Silkeborg
Helle Sørensen, Parkvej 3, 8740 Brædstrup
Poul Sørensen, Vejlebrovej 74, 4-2, 2635 Ishøj
Bettina Trane, Sprogøvej 70, 6710 Esbjerg
Tage Svenson, Sønderagervej 40, 3. mf., 7400 Herning

